

Kotimaisten kielten keskus

INSTITUTET FÖR DE INHEMSKA SPRÅKEN

Tilinpäätös 2023

Kotimaisten kielten keskuksen tilinpäätös 2023

Sisällys

TOIMINTAKERTOMUS	3
1. Johdon katsaus.....	3
2. Tuloksellisuus.....	5
2.1 Suomen ja ruotsin kielen huolto ja neuvonta sekä kielenhuoltoon liittyvä tutkimus... 6	
2.2 Kotoperäisten vähemmistökielten huollon ja elvytyksen koordinaatio.....	8
2.3 Sanakirjatyö ja siihen liittyvä tutkimus	9
2.4 Julkaisutoiminta, kieliaineistot ja kirjasto	11
3. Vaikuttavuus.....	12
3.1 Toiminnan vaikuttavuus	12
3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus	16
4. Toiminnallinen tehokkuus	17
4.1 Toiminnan tuottavuus	17
4.2 Toiminnan taloudellisuus	20
4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus.....	21
4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	23
5. Tuotokset ja laadunhallinta	23
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	23
5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	24
6. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	25
6.1 Henkilöstömäärä ja -rakenne	25
6.2 Henkilöstön osaaminen ja koulutus.....	26
6.3 Toiminnan merkittävimmät muutokset	26
6.4 Työhyvinvointi	27
7. Tilinpäätösanalyysi.....	28
7.1 Rahoituksen rakenne.....	28
7.2 Talousarvion toteutuminen.....	28
7.3 Tuotto- ja kululaskelma.....	29
7.4 Tase.....	29
8. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	30
9. Arviointien tulokset.....	32
10. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	32
TILINPÄÄTÖS.....	33
1. Talousarvion toteumalaskelma vuodelta 2023	33
2. Tuotto- ja kululaskelma.....	34
3. Tase	35
4. Liitetiedot	35
5. Allekirjoitukset.....	36

Liite: [Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuluettelo 2023](#)

Kotimaisten kielten keskus 2024

Toimitus: Leena Nissilä, Annikki Niiranen, Jamima Löfström

Julkaisuluettelo: Risto Uusikoski

Kansi: Paatsamasinisiipi, Suomen kansallisperhonen. Kuva: Vesa Heikkinen.

Toimintakertomus

1. Johdon katsaus

Kotimaisten kielten keskukselta annetun lain (1403/2011) mukaan Kotimaisten kielten keskus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluva virasto. Keskuksen tavoitteena on kielen asiantuntijana edistää keskuksen toimialaan kuuluvien kielten käyttöä yhteiskunnassa. Keskuksen tehtävänä on suomen ja ruotsin kielten huolto, neuvonta ja sanakirjatyo sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyoön liittyvä tutkimus. Keskuksen tehtävänä on lisäksi koordinoita saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen huoltoa.

Kotimaisten kielten keskuksen (myöhemmin Kotus) tehtävänä on tarjota kielitietoa laajasti monenlaisille kohderyhmille, sekä kieliammattilaisille että suurelle yleisölle. Verkossa julkaistaan sanakirjoja, kielenhuollon ja kielenkäytön ohjeistoja sekä yleistä kielitietoa. Kotus tarjoaa verkossa myös digitoituja kieliaineistoja kansalaisten ja tutkijoiden käyttöön. Kotus korostaa kaikkien suomalaisten äidinkielen merkitystä ja pyrkii vaikuttamaan siihen, että jokaisen ihmisen oikeus omaan kieleen tunnustetaan ja sen käyttöön kannustetaan.

Toiminnallaan Kotus luo osaltaan edellytyksiä kielelliselle tasa-arvolle Suomessa. Kotus tuottaa palveluja ja julkaisuja, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen käyttöä ja kehittymistä sekä auttavat kansalaisia ja yhteiskuntaa ylläpitämään yhteyden Suomen kielelliseen kulttuuriperintöön.

Kotus on vakiinnuttanut paikkansa luotettavana kielenhuollon asiantuntijalaitoksena, joka palvelee kieliasioissa eri ammattiryhmiä ja kaikkia kansalaisia. Kotuksen toiminnan lähtökohtana on, että jokaisella on oikeus saada tietoa kielestä ja että julkisten palvelujen kieli on asiallista, selkeää ja ymmärrettävää ja virallinen nimistö asianmukaista.

Vuonna 2023 Kotus seurasi aktiivisesti julkista kielenkäyttöä ja toimi sen parantamiseksi mm. aktiivisella viranomaisyhteistyöllä sekä antamalla neuvontaa, koulutusta, ohjeita ja lausuntoja. Kotus osallistui Kansalliskielistrategian ja Kielipoliittisen ohjelman toimeenpanoon. Kielenhuollon tiedotuslehtiä Kielikello ja Språkbruk julkaistiin edelleen avoimesti verkossa. Lisäksi Kotuksen verkkosivuille tuotettiin runsaasti kielitietoa mm. ohjesivustojen, uutisten, blogien ja videoiden muodossa. Kotuksen verkkopalvelujen käyttäjäkunta on hyvin laaja kieliammattilaisista (tutkijat, toimittajat, opettajat, kääntäjät, kielialan yrittäjät) kieliharrastajiin.

Sanakirjojen laatiminen ja julkaiseminen ovat olennainen osa Kotuksen toimintaa. Valtion rahoituksen niukkuuden vuoksi Kotuksen suurten sanakirjojen toimitustyön jatkuvuus alkoi olla yhä enemmän uhattuna. Vanhan kirjasuomen sanakirja on saanut säätiötukea jo pitempään, ja nyt muidenkin kulttuurihistoriallisten sanakirjojen toimitustyön jatkumisen turvaamiseksi neuvoteltiin sanakirjojen määräaikaisestä taloudellisesta tukemisesta säätiörahoituksella Kotuksen johdon, opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) sekä Koneen Säätiön, Suomen Kulttuurirahaston, Svenska litteratursällskapetin ja Svenska kulturfondenin kesken.

Vuoden 2023 aikana julkaistiin saavutettavuusominaisuuksiltaan parannetussa käyttöliittymässä *Karjalan kielen sanakirja* ja *Finlandssvensk ordbok*. *Vanhan kirjasuomen sanakirja*, *Suomen murteiden sanakirja* ja *Ordbok över Finlands svenska folk mål* laajenivat uusin sana-artikkelien aakkosvälein. *Kielitoimiston sanakirjan* vuoden 2022 versioon pohjautuva *Nykysuomen sanalista* julkaistiin nyt sanaluokkatiedoin varustettuna. *Suomen etymologista sanakirjaa* päivitettiin. Uusia

sana-artikkeleita lisättiin myös *Suomi–ruotsi-suursanakirjaan*. Maahanmuuttajakielten sanakirjahanke jatkui; *Suomi–sorani-sanakirjasta* julkaistiin aakkosväli *a–k* ja käsikirjoitus eteni *r*-alkuisiin sanoihin. Verkossa on julkaistu jo kokonaisuudessaan *Suomi–kurmandži-sanakirja* ja *Suomi–somalisanakirja*.

Kotus sai vuonna 2023 OKM:lta tehtävän muodostaa pysyvä kielitoimijoiden verkosto Vähemmistökielifoorumi ja koordinoida sen työtä. Kotuksen vähemmistökielifoorumi perustettiin tukemaan Kielipoliittisen ohjelman tavoitteita kielten elvytyksen hyvien käytäntöjen keräämisestä ja välittämisestä sekä kielten välisen vuoropuhelun ja yhteistyön edistämisestä. Foorumissa on mukana saamen kielten, viittomakielten, karjalan kielen ja romanikielen aseman ja käytön edistämisen asiantuntija- ja koordinaattoritahojia. Kielipoliittisessa ohjelmassa oli myös tavoitteena perustaa valtioneuvostotason karjalan kielen asiantuntijatyöryhmä, jossa tehdään karjalan kielen elvytysuunnitelma ja toimenpideohjelma. OKM nimitti vuonna 2023 karjalan kielen asiantuntijatyöryhmän Kotuksen yhteyteen kaudelle 1.7.2023–31.12.2024. Ryhmän tehtävät ja kokoonpano valmisteltiin Kotuksen, OKM:n ja OM:n yhteistyönä keväällä 2023. Ryhmän tehtävänä on arvioida karjalan kielen tilannetta ja sen parantamiseksi tarvittavia toimenpiteitä, osallistua karjalan kielen pitkän tähtäimen elvytysuunnitelman ja toimenpideohjelman laatimiseen sekä laatia ehdotus pysyvän asiantuntijaelimen tehtävistä toimikautensa jälkeen.

Laaja verkkopalveluiden yhtenäistämishanke jatkui vuonna 2023. Hankkeen tavoitteena on, että Kotus palvelee kielenkäyttäjiä ja yhteiskuntaa parhaalla mahdollisella tavalla verkossa niillä resursseilla, jotka sillä on käytettävissään. Vuoden 2023 alussa allekirjoitettiin toimitussopimus julkaisujärjestelmästä ja tarkennettiin vaatimusmäärittelyn mukaisia toiminnallisuuksia ja ulkoasua sekä teknistä toteutusta. Syksyn 2023 aikana uudessa julkaisujärjestelmässä julkaistiin seuraavat kokonaisuudet: Språkbruk, Kielitoimiston ohjepankki, Hyvän virkakielen ohjeita ja kaksikielinen Hyvän nimistön opas – Namnplaneringsguiden. Kielikello julkaistaan uudessa julkaisujärjestelmässä alkuvuodesta 2024. Keväällä 2023 julkaistiin Kotuksen uusi verkkokauppa. Vuoden aikana valmisteltiin uutiskirjetuotantoa, joka otettiin käyttöön loppuvuodesta 2023 sekä suomeksi että ruotsiksi.

Kotuksen vuonna 2021 valmistuneen strategian toimeenpanoa jatkettiin edelleen vuonna 2023. Strategian toimeenpanossa keskeisiä ovat vaikutusohjelmat, joista kolme vuonna 2022 käynnistynyttä (Selkeän julkisen kielen edistäminen, Kansalliskielet ja monikielinen Suomi sekä Verkkopalveluiden vaikuttavuus) jatkettiin edelleen toimintavuonna. Keväällä 2023 käynnistettiin uusi vaikutusohjelma Sanakirjatyön vaikuttavuus. Asiakaspalveluprosessien vaikuttavuuteen liittyvä työ käynnistetään vuonna 2024. Kieliteknologian hyödyntämistä koskevaa vaikutusohjelmaa varten ulkopuoliselta selvityshenkilöltä tilattu selvitys valmistui keväällä 2023. Selvityksen avulla kartoitettiin kieliteknologian käytön nykytilaa Suomessa sekä tulevia toimenpiteitä kieliteknologian tarkoituksenmukaiseen hyödyntämiseen ja siihen liittyvään yhteistyöhön. Toimintavuonna laadittiin suunnitelma kieliteknologiahankkeeksi, jolle Kotus etsii rahoitusta. Hankkeessa olisi tarkoitus pilotoida Kotuksen perustehtäviä tukevia sovelluksia (esim. tekoälypohjainen sanapöytäkirja uudissanojen keräämiseen sanastuksessa, käyttäjiä palvelevan tsättibotin kehittäminen ja kieliaineistojen siirto tekoälyn kielimallien käyttöön) ja tehdä laajempaa yhteistyötä suomalaisten kielimallien kehittämisen ja hyödyntämisen tueksi.

Kotus jatkoi toimintavuonna sidosryhmäyhteistyötä eri tahojen kanssa sekä kotimaassa että ulkomailla. Kieliasioihin keskittyviä yhteistyötapaamisia opetus- ja kulttuuriministeriön ja oikeusministeriön kanssa jatkettiin. Säätiöyhteistyötä tiivistettiin. Pohjoismaista yhteistyötä tehtiin sekä kielenhuollossa että sanakirjatyössä. Kotus ja Viron kielen instituutti pitivät yhteisen kehittämisseminaarin, jossa teemoina olivat muun muassa kielenhuolto,

vähemmistökielipolitiikka, kieliteknologia ja muut ajankohtaiset kielikysymykset. Kotus osallistuu edelleen myös Euroopan kieli-instituuttien yhteistyöelimen Efnilin toimintaan.

OKM:n hallinnonalan virastorakenne muuttuu osana Sivistyshallinto 2030 -uudistusta hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Ministeriryhmä linjasi joulukuussa 2023, että jatkossa sivistyshallinto koostuu yhdentoista viraston sijasta viidestä virastosta vuoden 2026 alusta. Uudistus edellyttää myös muutoksia lainsäädäntöön. Kotimaisten kielten keskuksen on linjattu kuuluvan jatkossa kasvatuksesta, koulutuksesta ja kielestä vastaavaan kokonaisuuteen, johon Kotuksen lisäksi kuuluvat Opetushallitus ja sen erillisyyksiköt.

Kotus on edustettuna Sivistyshallinto 2030 -hankkeen ohjausryhmässä ja sen alaisissa muissa työryhmissä. Tietoa uudistushankkeen etenemisestä on välitetty aktiivisesti sekä henkilöstölle että verkkosivujen kautta asiakkaille. Hallinnonalan ja virastojen välisen yhteistyön ja vuoropuhelun lisääminen on ollut prosessin aikana tärkeää. Kotus on osallistunut edelleen avoimen hallinnon kehittämistyöhön sekä valtionhallinnon johtamisfoorumeihin. Senaatin kanssa viimeisteltiin Valtion toimitilastrategian toimeenpanosuunnitelma ja valmistauduttiin Senaatin käynnistämään Hakaniemenranta 6 -kiinteistön myyntiin. Vuonna 2023 toteutettiin myös Hakaniemenranta 6:n väestösuojatiloissa olevan aineiston siirto ja käynnistettiin suunnitteluhanke vuonna 2028 tapahtuvalle muutolle Rauhankatu 17:ään.

Toimintavuonna Kotuksessa tehtiin organisaatiomuutos, jossa aiemmat hallinto- ja kehittämissyksikkö yhdistettiin hallinto- ja viestintäyksiköksi. Organisaatiomuutos tuli voimaan 1.9. Samaan aikaan suunnittelupäällikön tehtävä lakkasi. Kotuksen työjärjestykseen tehtiin asiaa koskevat muutokset. Toimintavuonna työjärjestyksestä muutettiin myös väärinkäytösten ilmoituskanavan perustamisen vuoksi. Ilmoituskanava työntekijöiden, sidosryhmien ja yhteistyökumppanien ilmoituksille väärinkäytösepäilyistä tai muusta epäeettisestä toiminnasta otettiin käyttöön 1.4.2023.

2. Tuloksellisuus

Vuonna 2023 Kotuksen toiminnallinen tulos oli hyvä. Kielineuvonta-indikaattori jäi hieman tavoitteesta. Suomenkielistä neuvontapalvelua on edelleen hieman supistettu ja asiakkaita ohjataan käyttämään henkilökohtaisen palvelun sijaan ensisijaisesti Kotuksen verkkopalveluita. Kielenkäytön opetus -indikaattorin tulos jäi tavoitteesta jonkin verran. Myös asiantuntijatehtävien indikaattorin tavoitteesta jäätiin hieman. Sanakirjatyössä julkaistujen sanakirja-artikkelien määrä ylitti vuoden 2023 tavoitteen.

Talouden osalta tilikausi muodostui alijäämäiseksi, vaikka noudatimme tiukkaa henkilöstöpolitiikkaa (noin kolmen lähtevän tilalle voitiin palkata keskimäärin yksi uusi työntekijä). Vuonna 2023 määrärahan lisäystä saatiin palkkausten tarkistuksiin. Lisäksi saatiin OKM:n tieteen edistämisen määrärahoista rahoitusta tiettyihin kehittämishankkeisiin. Tilikauden alijäämään vaikuttivat aiemman alijäämän kuromistarpeet, yleinen kustannustason nousu ja palkkausten tarkistukset.

Kotuksen taloustilanteen ja lakisääteisten tehtävien turvaamisen kannalta oli tärkeää, että keskus sai säätiöiltä rahoitusta sanakirjatyöhön. Koneen Säätiö myönsi noin 1,4 miljoonan euron jatkorahoituksen *Vanhan kirjasuomen sanakirjan* uudelle kaudelle vuosille 2024–2028. Suomen Kulttuurirahasto myönsi *Suomen murteiden sanakirjan* toimittamiseen 850 000 euron rahoituksen vuosille 2024–2028. Svenska litteratursällskapet ja Svenska kulturfonden myönsivät rahoitusta

Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjalle *Ordbok över Finlands svenska folkmål* 2,34 miljoonaa euroa vuosille 2024–2036. Säätörahoituksiin liittyy edellytys valtion rahoitusosuudesta.

Taulukko 1. Kotuksen tuloksellisuusindikaattorit 2023

	Tavoite 2023	Toteuma 2023
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	4 500	3 217
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	500	421
Kielenkäytön opetus, tuntia	850	682
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	6 500	5 430
Sana-artikkeleita, kpl	19 280	20 936
Asiakaspalaute (asteikko 1–4)	3	4

2.1 Suomen ja ruotsin kielen huolto ja neuvonta sekä kielenhuoltoon liittyvä tutkimus

Kielenhuollon, neuvonnan ja tutkimuksen laadulliset tavoitteet saavutettiin mutta määrällisiin tavoitteisiin ei aivan yletty. Kotuksen tarjoaman suomen ja ruotsin kielen huollon laatuun luotetaan, ja toiminnan asema on resurssien vähenemisestä huolimatta vakaa sekä suuren yleisön että sidosryhmien piirissä. Kotus jatkoi kielenhuollon verkkopalvelujen kehittämistä ja teki edelleen aktiivista yhteistyötä virkakielen ja median kielen kehittämiseksi. Toiminnan vaikuttavuutta kehitettiin muun muassa Selkeän julkisen kielen edistämisen vaikutusohjelmassa.

Kielenhuollon palvelut, julkaisut ja esitelmät

Osana verkkojulkaisujen yhtenäistäminen -hanketta julkaistiin tärkeimmät kielenhuollon ohjeet yhtenäisenä kokonaisuutena, johon kuuluvat *Kielitoimiston ohjepankki*, virka- ja säädöskielen ohjeet sekä erityisesti julkishallinnon nimien suunnitteluun osallistuville tarkoitettu täysin uusi julkaisu, kaksikielinen *Hyvän nimistön opas – Namnplaneringsguiden*.

Julkaistiin kielenhuollon tiedotuslehtiä *Kielikelloa* ja *Språkbrukia* maksuttomina verkkolehtinä. Samalla valmisteltiin lehtien siirtoa uudelle julkaisualustalle; uudistettu Språkbruk otettiin käyttöön marraskuussa, Kielikellon käyttöönotto siirtyi vuoden 2024 puolelle. Kielestä ja nimistöstä tarjottiin asiantuntijatietoa yleistajuisesti myös Kotuksen verkkosivuilla, sosiaalisen median kanavilla sekä monilla muilla foorumeilla. Julkaistiin katsaus *Kielipolitiikan vuosi 2022*. Täydennettiin Asutusnimihakemistoa muun muassa kunnille vuonna 2022 tehdyn kyselyn pohjalta, päivitettiin muita kielen- ja nimistönhuollon verkkojulkaisuja, -aineistoja ja -sivuja ja aloitettiin monivuotinen projekti suomenkielisten kieltennimien sanastosta yhteistyössä Kansalliskirjaston kanssa. E-oppivassa oli saatavilla kaikille avoin Hyvän virkakielen verkkokurssipaketti. Jatkettiin harjoituskurssin laatimista paketin täydennykseksi ja tehtiin teknisiä päivityksiä Oikeinkirjoitusta verkossa -kurssiin.

Verkossa julkaistujen ohjeiden lisäksi tarjottiin henkilö- ja organisaatiokohtaisia palveluja sekä jatkettiin maksullisten nimitaulujen laadintaa. Kieli- ja nimeuvontaa annettiin sekä puhelimitse että sähköpostitse ja verkkopalvelun yhteydenottolomakkeilla. Virastoille tarjottiin koulutusta ja asiantuntija-apua etenkin ohjeiden ja päätösten ymmärrettävyyden parantamisessa. Koulutusta annettiin myös sujuvien lausuntojen ja suositusten kirjoittamisesta, sosiaali- ja terveysalan kielenhuollosta sekä hyvien viranomaisnimien muodostamisesta. Kääntäjille pidettiin koulutusta mm. englannin kielen vaikutuksesta sekä kääntämisestä tekstityönä. Kysyntä osoittaa, että

neuvonta- ja koulutuspalveluja tarvitaan. Ne antavat Kotukselle myös arvokasta tietoa kieliyhteisön tiedontarpeesta, kielenkäyttäjien arjesta ja kirjoittamisen olosuhteista. Toiminta on tärkeää myös vaikuttavuuden ja verkostoitumisen näkökulmasta.

Kotus johti eri tahojen yhteistä virkakieliryhmää ja järjesti opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Selkeän kielen päivän tilaisuuden, jonka teemana oli viranomaisten tekstityö. Opetusministeri Sari Multalan avaamaa tilaisuutta seurasi noin 180 ihmistä. Kotus oli edustettuna myös Avoimen hallinnon työryhmässä, valtioneuvoston kanslian koordinoiman NATO-sanastohankkeen projekti- ja ohjausryhmässä, valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunnassa sekä oikeusministeriön nimilautakunnassa. Selkokielen edistämiseen osallistuttiin muun muassa Selkokielen neuvottelukunnan puheenjohtajana ja jäsenenä sekä vastaavan ruotsinkielisen Referensgruppen för lätt språk -elimen jäsenenä. Ruotsinkielisen viranomaiskielen huollon suurin yksittäinen työpanos käytettiin *Svenskt lagspråk i Finland* -ohjeiston uuden laitoksen lukuihin 4 ja 5, jotka käsittelevät oikeakielisyyttä ja oikeinkirjoitusta. *Svenskt lagspråk i Finland – Ruotsinkielinen lakikieli* julkaistiin valtioneuvoston kanslian ohjeena osoitteessa

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165332/VNK_2023_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Jatkettiin yhteistyötä Svensk Presstjänstin kanssa ruotsinkielisen median kielenhuollossa. Osana Selkeän julkisen kielen edistämisen vaikutusohjelmaa pilotoitiin median kielenhuoltoverkoston myös suomenkieliselle medialle. Kotuksella oli edustaja Svenska Yles språkgrupp -elimessä. Järjestettiin vuosittainen suomalais-ruotsalainen kääntäjäseminaari Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton kanssa (noin 100 osanottajaa) ja *Språkvårdsdagen* Hanasaaren kulttuurikeskuksen ja Hugo Bergroth -sällskapetin kanssa (180 osanottajaa). Vuonna 2021 aloitetussa ruotsinkielisessä *Skrivsaker*-hankkeessa kehitettiin äidinkielen opiskelun verkkomateriaaleja yläkoulun ja toisen asteen oppilaille.

Eri tahojen kielenkäyttöön vaikutettiin lukuisissa muissakin verkostoissa, työryhmissä ja elimissä, tarkistamalla Maanmittauslaitoksen paikannimirekisterin nimistöä sekä antamalla kieli- ja nimilausuntoja ja mediahaastatteluja erilaisista ajankohtaisista aiheista, kuten sukupuolisensitiivisestä kielestä. Kotuksen asiantuntemusta hyödynnettiin monin tavoin myös Kansalliskielistrategian mukaisen suomen kielen selvityksen tekemisessä.

Kielilautakunnat

Suomen kielen lautakunta kokoontui kolme kertaa ja ruotsin kielen lautakunta neljä kertaa. Kumpikin lautakunta osallistui myös Kotuksen kielilautakuntien yhteiseen kehittämiskokoukseen. Suomen kielen lautakunta perehtyi muun muassa kansalliskielistrategiaan perustuviin suomen ja englannin kielen asemaa selvittäviin hankkeisiin ja keskusteli niiden edustajien kanssa sekä tarkasteli hallitusohjelmaan sisältyviä kieltä koskevia linjauksia. Ruotsin kielen lautakunta järjesti Turussa yhdessä Kotuksen, Svenska Finlands folktingin ja ammattikorkeakoulu Novian kanssa hyvinvointialueiden kielestä seminaarin ”Språkorganisation i social- och hälsovården: att skapa en språkligt välkomnande arbetsgemenskap inom vård och omsorg”. Osanottajia oli noin 100.

Kielenhuoltoon liittyvä tutkimus ja kansainvälinen yhteistyö

Aloitettiin Säädoskielen ymmärtäminen -hanke osana valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa yhteistyössä Helsingin ja Varsovan yliopistojen kanssa, jatkettiin tutkimushanketta ymmärrettävien päätösten laatimisen edellytyksistä Kelan tutkimusosaston kanssa ja suunniteltiin projektia Suomen ja Ruotsin suomenkielisten kielineuvontavastausten vertailemiseksi. Suunniteltiin myös kahden syksyllä 2022 tehdyn virkakielikyselyn vastausten analysointia ja tulosten raportointia; näillä kyselyillä kartoitettiin valtion viranomaisten ja kuntien

resursseja ja toimia hyvän virkakielen edistämiseksi ja niihin saatiin vastaukset 156 viranomaiselta ja 3 612 työntekijältä. Jatkettiin suomen yleiskielen seuranta aiempaa pienimuotoisemmin. Toimittiin kotimaisessa ja kansainvälisessä akateemisessa yhteisössä pitämällä esitelmiä, julkaisemalla artikkeleja sekä ohjaamalla väitöskirjoja ja muita opinnäytteitä, osallistumalla tutkimushankkeiden seurantaryhmiin ja antamalla akateemisia asiantuntijalausuntoja. Otettiin vastaan varauksia vuonna 2021 julkaistussa opinnäytteiden aihepankissa tarjottuihin aiheisiin.

Osallistuttiin Euroopan kielentutkimuslaitosten kielipoliittisen yhteistyöelimen Efnilin toimintaan muun muassa osallistumalla Efnilin konferenssiin ja esitelmöimällä siellä Kielitoimiston ohjepankin uudistamisesta osana Kotuksen verkkojulkaisujen yhtenäistämishanketta, osallistumalla Efnilin gradukilpailun arviointilautakunnan työhön sekä vastaamalla Efnilin kyselyihin, kuten viranomaisten kielenkäyttöön liittyvän ELIPS-hankkeen (European Languages and their Intelligibility in the Public Sphere) laajaan toisen kierroksen kyselyyn eri maiden viranomaisten käytänteistä, jotka liittyvät selkeään virkakieleen, selkokieleen, sanastotyöhön, yhdenvertaiseen kielenkäyttöön ja EU-toimielinten kanssa tehtyyn yhteistyöhön.

Osallistuttiin YK:n paikannimiasiantuntijoiden ryhmän UNGEGNin toimintaan. Toimittiin pohjoismaisessa kielenhuoltoelinten verkostossa ja selkeän kielen verkostossa ja jatkettiin yhteistyötä Ruotsin Kielineuvoston ja Viron kielen instituutin kanssa. Osallistuttiin jäsenenä Ruotsin Mediespråksgruppenin, Språkvårdsgruppenin ja Namnvårdsgruppenin sekä ruotsinsuomalaisen termiryhmän toimintaan. Kotus oli myös kansainvälisten selkeän kielen järjestöjen Clarityn ja Plainin jäsen.

2.2 Kotoperäisten vähemmistökielten huollon ja elvytyksen koordinaatio

Saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen lautakunnat

Lautakuntien tehtävänä on antaa alallaan kielenkäyttöä koskevia periaatteellisia ja yleisluonteisia suosituksia sekä huoltaa kielen asemaa ja kielijärjestelmää. Kotuksen vastuuhenkilö piti lautakuntiin yhteyttä ja antoi niille tarpeen mukaan kielipoliittista asiantuntija-apua. Lautakunnat on nimitetty kolmivuotiskaudeksi 1.6.2021–31.5.2024.

Keskuksen lautakunnat pitivät yhteisen kehittämiskokouksen joulukuussa 2023. Kokouksessa lautakuntien puheenjohtajat luotasivat toimikautta ja toivat esille työskentelyn keskeisimpiä kysymyksiä. Kokouksen päätöskeskustelussa pohdittiin kielille yhteisiä teemoja. Ajatus monikielisen Suomen yhteisestä kielipoliittisesta ohjelmasta sai kannatusta.

Viittomakielten lautakunta piti neljä kokousta toimintavuonna. Se käsitteli viittomakielten asemaan liittyviä aiheita ja pyrki edistämään tietoisuutta viittomakielistä. Suomeen muuttaneiden kuurojen kotoutumista käsiteltiin erillisteemana. Lautakunta järjesti selkokielityöpajan. Lautakunnan suomeksi ja ruotsiksi laaditut pöytäkirjat julkaistiin Kotuksen verkkosivuilla. Kokouksista julkaistiin viittomakielinen kokoustiivistelmä Kuurojen Liiton verkkosivuilla.

Romanikielen lautakunta piti kolme kokousta. Se paneutui kielenelvytykseen ja romanikielen yhteiskunnallisen aseman parantamiseen tähtääviin toimiin. Kotuksen vastuuhenkilö tarjosi lautakunnalle asiantuntija-apua. Lautakunta teki yhteistyötä muun muassa romaniasiain neuvottelukunnan ja Yleisradion kanssa.

Saamen kielten lautakunnan toimintaan kuuluvat kielenhuolto, terminologia, nimistöä koskevat suositukset ja kieleen liittyvät lausunnot. Lautakunta osallistui lautakuntien yhteiseen kehittämiskokouksen. Lautakunnan sihteeri tarjosi kielineuvontaa ja vastasi kielikysymyksiin.

Vähemmistökielten ja kielipoliittisen ohjelman toimenpiteiden tuki

Vuodesta 2023 alkaen Kotimaisten kielten keskus edistää osaltaan valtioneuvoston periaatepäätöksenä kesällä 2022 julkaistun kielipoliittisen ohjelman toimeenpanoa. Kielipoliittinen ohjelma tähtää Suomessa käytettävien kotoperäisten vähemmistökielten suojaamiseen ja niiden aseman vahvistamiseen. Se koskee etenkin saamen kieliä, romanikieltä, viittomakieliä ja karjalan kieltä.

Kotus osallistuu ohjelman toteutukseen edistämällä vähemmistökielityön tiedonvaihtoa sekä koordinoimalla opetus- ja kulttuuriministeriön kaudelle 1.7.2023–31.12.2024 nimittämää karjalan kielen asiantuntijatyöryhmää. Tiedonvaihdon lisäämiseksi Kotus perusti vuonna 2023 vähemmistökielifoorumin, jota suunniteltiin vähemmistökielitoimijoiden ja -asiantuntijoiden kanssa kevätkaudella ja joka kokoontui syyskaudella kaksi kertaa. 1.7.2023 alkaen nimitetty karjalan kielen asiantuntijatyöryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa, ja työryhmän sihteerinä toimi Kotuksen erityisasiantuntija.

2.3 Sanakirjatyö ja siihen liittyvä tutkimus

Nykysuomea kuvaavasta ja normittavasta Kielitoimiston sanakirjan (KS) keväällä 2024 julkaistavaa versiota varten laadittiin runsaat 400 uutta sana-artikkelia ja ajantasaistettiin noin 1 200. Sanakirjassa on yli 104 000 hakusanaa, ja se on käytettävissä sekä maksutta verkossa että Kielikone Oy:n maksullisessa sanakirjapalvelussa. Kielitoimiston sanakirjan toimitus pitää yllä Kotimaisten kielten keskuksen sanatietokantaa, johon lisättiin toimintavuonna eri lähteistä runsaat 5 000 uutta tai muuten ajankohtaista sanaa. Sanatietokantaa käytetään Kielitoimiston sanakirjan, kielenhuollon ja tutkimuksen tarpeisiin. Kielitoimiston sanakirjan toimitus päivitti sanakirjan aineistoon pohjautuvan version Nykysuomen sanalistasta, johon liitettiin uutuutena maininta sanaluokista.

Vanhan kirjasuomen sanakirja (VKS) ja Suomen murteiden sanakirja (SMS) laajenivat. VKS on edennyt niin, että verkossa on luettavana jakso *a–puhdistaminen* (46 438 hakusanaa). SMS käsittää nyt verkossa jakson *a–nihteä* (kaikkiaan 203 837 hakusanaa ja 72 263 levikkikarttaa). Vanhan kirjasuomen sanakirjan toimitustyötä rahoittaa pääosin, neljän toimittajan osalta, Koneen Säätiö, jonka vuonna 2018 VKS:n toimitustyöhön myöntämä viisivuotinen rahoitus (1 062 000 euroa) kattoi vuodet 2019–2023. Suomen murteiden sanakirjan toimitustyöhön perehtyi kaksi henkilöä yhteensä seitsemän kuukauden ajan OKM:n myöntämän kehittämishankerahan (murre-sanakirja ja uuden sukupolven osaajien kouluttaminen, 28 000 euroa) turvin.

Päivitettiin Suomen etymologinen sanakirja (SES), joka on laajuudeltaan noin 56 000 hakusanaa. Julkaisuun sisältyvät aiemmin painettuina ilmestyneet teokset *Suomen sanojen alkuperä* ja *Stadin slangin etymologinen sanakirja*. Kokonaisuutta täydentää noin 7 500 sanan laajuinen *Etymologinen täydennysosa*.

Ordbok över Finlands svenska folk mål -sanakirjasta (FO) on luettavana verkossa aakkosväli *a–ryxtning* (yhteensä 78 500 sana-artikkelia). Sanakirjan toimitus osallistui projektiin, jonka tavoitteena oli saada sanakirjalle näkyvyyttä Wiki-ympäristössä ja lisätä aineistoa, jota kieliteknologia ja generatiivinen tekoäly voivat hyödyntää. Suomi–ruotsi-suursanakirjaan (111 140 hakusanaa) lisättiin lähes 300 sana-artikkelia. Finlandssvensk ordbok on noin 2 550 hakusanan laajuinen.

Karjalan kielen verkkosanakirja (noin 89 000 hakusanaa) julkaistiin uudessa saavutettavassa käyttöliittymässä. Sanakirja on kokonaan vapaasti luettavissa verkossa. Karjalan kielen

verkkosanakirjan sanakirja-artikkelien yhteyteen lisättiin digitoitujen, metatiedoin varustettujen aineistolippujen kuvia. Nyt lippuja on verkossa aakkosväliltä *a–pi*.

Maahanmuuttajakielten sanakirjahanke edistyi. Suomi–sorani-sanakirjan ensimmäinen jakso aakkosväli *a–k* julkaistiin. Käsikirjoituksen laatiminen eteni *r*-alkuisiin sanoihin asti. Suomi–kurmandži-sanakirja (28 267 hakusanaa) ja Suomi–somali-sanakirja (28 332 hakusanaa) ovat kokonaisuudessaan vapaasti käytettävissä verkossa.

Yhteistyössä Viron kielen instituutin kanssa julkaistu Viro–suomi-sanakirja käsittää noin 42 700 sana-artikkelia. Uusi sovellus, jonka avulla sanakirjaa päivitetään ei toiminut toivotulla tavalla, mikä häytti toimitustyötä Suomen osalta eikä sanakirja näin ollen juuri edistynyt.

Karjalan kielen verkkosanakirjan, Suomen murteiden sanakirjan, Vanhan kirjasuomen sanakirjan ja maahanmuuttajasanakirjojen aineistot sekä Suomen murteiden sanakirjan levikkikartat ja Nykysuomen sanalista ovat tarjolla myös avoimena datana, samoin Ordbok över Finlands svenska folkmål -sanakirjan ja Finlandssvensk ordbokin aineistot. Myös suomen kielen ja saamelaiskielten etymologinen tietokanta (vajaa puoli miljoonaa tietoa) on verkossa käytettävissä sekä avoimena datana saatavilla.

Leksikografista tutkimusta edustava, työnimellä *Leksikografinen merkityksen kuvaus ja lingvistiikka* laadittava käsikirjoitus viimeisteltiin väitöskirjaksi *Kielentutkimus ja leksikografinen merkityksen kuvaus*.

Sanakirjantoimittajat osallistuivat – myös esitelmöitsijöinä – alan kansallisiin ja kansainvälisiin tilaisuuksiin, osin verkoitse. Pidettiin esitelmiä tutkija- ja asiantuntijatilaisuuksissa, myös kouluissa. Asiantuntijayhteistyötä tehtiin monin tavoin, niin talon sisällä kuin ulkopuolisten tahojen kanssa. Sanakirjojen toimitustyöhön liittyvän aineiston kehittämisessä tehtiin yhteistyötä Tampereen ja Helsingin yliopistojen sekä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Toimittajat julkaisivat sanakirjatyöhön liittyviä yleistajuisia artikkeleita ja Kotuksen verkkosivuilla sanastoon, sanakirjoihin ja sanakirjojen edustamiin kielimuotoihin perehdyttäviä ajankohtaisjuttuja, palstoja ja blogeja. Tehtiin esittelyvideoita ja osallistuttiin koulutusmateriaalin sisällöntuottamiseen. Annettiin lukuisia haastatteluja ja esiinnyttiin televisiossa. Osallistuttiin Kotuksen Instagram-päivitysten tekoon.

Sanakirjantoimittajat antoivat myös henkilökohtaista neuvontaa enimmäkseen sanastoa koskien; nämä suoritteet sisältyvät kielineuvonta-indikaattorin lukuihin. Neuvoja annettiin myös sanakirjojen ja niihin liittyvien aineistojen ja arkistojen käytössä. Osallistuttiin Tietotekniikan termitalkoisiin ja Lääketieteen sanastolautakuntaan.

Kuvio 1. Verkossa olevien sanakirjojen tilanne vuoden 2023 lopussa

*) Kielitoimiston sanakirja: <i>a–ö</i>		
Karjalan kielen sanakirja: <i>a–ö</i>		
Suomen murteiden sanakirja: <i>a – nihteä</i>	<i>pa–</i>	
Vanhan kirjasuomen sanakirja: <i>a–puhdistaminen</i>	<i>py–</i>	
*) Suomi–ruotsi-suursanakirja: <i>a–ö</i>		
Finlandssvensk ordbok: <i>a–ö</i>		
Ordbok över Finlands svenska folkmål: <i>a–ryxtning</i>	<i>s–</i>	
Suomen etymologinen sanakirja: <i>a–ö</i>		

maahanmuuttajakielten sanakirjoja: suomi–somali: a–ö		
maahanmuuttajakielten sanakirjoja: suomi–kurmandži: a–ö		
maahanmuuttajakielten sanakirjoja: suomi–sorani: a–k	r-	
*) **) Viro–suomi-sanakirja: a–ü		

Ilmestyneet aakkosvälit täysivärisinä. Vaaleanvärisellä taustalla on lisäksi merkitty, mihin kohtaan toimitustyö on edennyt vuonna 2023.

*) Jatkuvasti päivitettävä sanakirja

**) Päivitetään yhteistyössä Viron kielen instituutin (EKI) kanssa

2.4 Julkaisutoiminta, kieliaineistot ja kirjasto

Kotuksen julkaisujen ja tietovarantojen kotisivujen osoitteet ovat www.kotus.fi ja www.sprakinstitutet.fi. Kotus julkaisee asiantuntijatyönsä tuloksia pääasiallisesti kaikille vapaasti tarjottavina verkkojulkaisuina. Julkaisemme yleistajuisia kieliaineisia artikkeleita ja muita kirjoituksia verkkosivuillamme sekä Kielikello- ja Språkbruk-lehdissä. Kotus julkaisee lisäksi tieteellisiä sanakirjoja sekä ohjeistavia ja kielitietoa tarjoavia verkkopalveluja. Kotuksen asiantuntijat kirjoittavat myös moniin ulkopuolisiin julkaisuihin. Verkkosivumme (kotus.fi ja sprakinstitutet.fi) ovat portti kaikkiin Kotuksen julkaisuihin ja tietovarantoihin.

Vuonna 2023 päivitettiin useaa sanakirjaa ja lukuisia nimijulkaisuja. *Språkbruk* ja *Kielitoimiston ohjepankki* julkaistiin uudessa julkaisujärjestelmässä, ja ohjepankin sisältöäkin uudistettiin: *Hyvän virkakielen ohjeita* on nyt osa *Kielitoimiston ohjepankin* kokonaisuutta, ja virkakieli-ohjeisiin sisällytettiin myös säädöskieli-ohjeita. Tämän lisäksi julkaistiin kokonaan uusi *Hyvän nimistön opas – Namnplaneringsguiden*.

Asiantuntijatyön tuloksena ilmestyi myös monia muualla julkaistuja yleistajuisia ja tieteellisiä artikkeleita, toimitteita ja kokonaisuuksia. Vuoden 2023 julkaisuluettelo on luettavissa verkossa: https://www.kotus.fi/julkaisut/julkaisuluettelot/julkaisuluettelot_vuosittain/julkaisut_2023.

Kotuksen laajat kieliaineistot ovat osa kansallista aineetonta kulttuuriperintöä. Ne palvelevat Kotuksessa tehtävää asiantuntijatyötä, jonka yhtenä tavoitteena on jalostaa aineistoja kansalaisten, yhteiskunnan ja tutkijoiden saataville digitaalisessa muodossa. Aineistokokoelmien pohjalta syntyvät esimerkiksi Suomen murteiden sanakirja ja Suomen ruotsalaismurteiden sanakirja, jotka saattavat laajojen murrekokoelmien sisältöjä helposti käytettävään ja haettavaan muotoon. Niin suomen- kuin ruotsinkielisiä paikannimikokoelmia on valmisteltu vietäväksi digitaaliseen Nimiarkistoon.

Kotuksen omien hankkeiden ja asiantuntijatyön lisäksi kieliaineistokokoelmat palvelevat tutkijoita ja suurta yleisöä. Kieliaineistojen lisäksi Kotuksen kokoelmat sisältävät kielentutkimuksen toimijoiden arkistokokoelmia kuten kieliaineistojen kerääjien henkilöarkistot.

Nauhoitearkiston kokoelmat ovat tärkeä kulttuuriperintöaineisto paitsi tutkijoille myös haastattelujen jälkeläisille ja suku- ja kotiseutututkijoille. Nauhoitearkiston äänitteiden digitointia jatkettiin OKM:n erillisrahoituksen turvin: aineistoja saatiin digitoitua noin 1 480 tuntia (954 nauhaa).

Kaikkien kieliaineistojen tietoja tarkennetaan ja täydennetään jatkuvasti Kotuksen omassa aineistotietokannassa, josta tiedot haravoidaan Finna-tiedonhakupalveluun.

Kotuksen kirjasto on kansainvälisestikin merkittävä uralistiikan ja lähialojen erikoiskirjasto. Sen laajuus on noin 1 000 hyllymetriä. Kotuksen vastuulla olevaan kirjastoon kuuluvat myös samassa rakennuksessa sijaitsevien Opetushallituksen ja Suomen Akatemian kokoelmat, jotka muodostavat

noin kymmenen prosenttia kokoelman laajuudesta. Kirjasto on Helsingin yliopiston kirjaston liitännäiskirjasto. Kirjasto palveli kävijäasiakkaita neljänä päivänä viikossa, maanantaista torstaihin klo 12–16. Ulkopuolisten asiakkaiden lisäksi kirjasto palvelee Kotuksen asiantuntijatyötä sekä muiden Hakaniemenrannan opetus- ja kulttuuriministeriön alaisten organisaatioiden työntekijöitä.

Alkuvuonna 2023 Kotuksen Hakaniemenranta 6:n väestönsuojatiloissa olleita aineistoja siirrettiin Kansallisarkiston tiloihin Siltavuoren toimipisteeseen. Siirtovaihe hankaloitti Kotuksen henkilökunnan työtä, koska Kotuksen henkilökunta on pystynyt käymään Siltavuoren toimipisteen aineistotiloissa vasta helmikuusta 2024 lähtien. Myös aineistojen saavutettavuus heikentyi, koska kyseiset aineistot eivät ole tällä hetkellä arkistoasiakkaiden ulottuvissa Kansallisarkiston tiloissa.

3. Vaikuttavuus

3.1 Toiminnan vaikuttavuus

Toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin lähtökohtana ovat Kotuksen strategiset tavoitteet, jotka ovat linjassa tulossopimuksessa asetettujen tavoitteiden kanssa. Kotus on pyrkinyt lisäämään yhteiskunnallista vaikuttavuutta erityisesti strategiatyön toimeenpanoon sisältyvän vaikutusohjelmatyön kautta. Vaikutusohjelmatyössä laaditut vaikuttavuustavoitteet kuvastavat Kotuksen suunnitelmia toiminnan pitkäkestoisiksi, tulossopimuskauden ylittäviksi yhteiskunnallisiksi vaikutuksiksi ja tukevat strategian saavuttamista. Vaikutustavoitteet ovat kyseisen tulossopimuskauden tavoitteita. Vaikutustavoitteiden toteutumista seurataan tulossopimuskauden aikana. Vuonna 2023 jatkettiin kolme aiemmin käynnistynyttä vaikutusohjelmaa (Selkeän julkisen kielenkäytön edistäminen, Kansalliskielet ja monikielinen Suomi sekä Verkkopalveluiden vaikuttavuus) ja käynnistettiin uusi vaikutusohjelma (Kotuksen sanakirjatyön tulevaisuus). Kieliteknologian hyödyntäminen -vaikutusohjelma käynnistyi selvitystyöllä. Kotuksen asiakaspalveluprosessien vaikuttavuus -ohjelma siirtyi vuodelle 2024 henkilöstövaihdosten vuoksi.

Toimintavuonna alkaneen uuden Sanakirjatyön vaikuttavuus -vaikutusohjelman tavoitteena on, että Kotuksen sanakirjojen käyttäjä löytää tarvitsemansa tiedon ja käyttäjien tieto kielestä lisääntyy ja syvenee. Yhtenä konkreettisenä toimenä on kartoittaa keinoja, joilla sanakirjojen käyttäjien olisi vaivatonta hakea tietoja useasta sanakirjasta samalla kertaa. Lisäksi suunnitellaan sanakirjoista ja niiden käyttömahdollisuuksista kertovaa monipuolista viestintää. Ohjelmassa edistetään myös sanakirjojen toimitusprosessin tehostamista ja yhtenäistämistä, mikä liittyy uuden toimitusjärjestelmän käyttöönottoon ja toimitusten väliseen yhteistyöhön sen yhteydessä. Suurten kulttuurihistoriallisten sanakirjojen vaikuttavuus on sekä ajallisesti pitkäkestoista että nykyhetkeen kuuluvaa. Nyt ne tarjoavat tutkijoiden ja kielestä kiinnostuneiden käyttöön luotettavaa murre- ja historiatietoa. Toisaalta ne vahvistavat kieliyhteisöön kuuluvien kulttuuri-identiteettiä ja kulttuuriperintöä.

Kotuksen vuonna 2022 valmistelemista hallitusohjelma-avauksista viestittiin aktiivisesti keväällä 2023. Kotus oli myös kuultavana hallitusohjelmaneuvoittelussa ja toimitti pyynnöstä hallitusohjelmaneuvoittelijoille laajan paketin kieliin liittyvistä ajankohtaisista näkökohdista. Avaukset valmisteltiin yhteistyössä Kotuksen neuvottelukunnan ja kielilautakuntien kanssa.

Strategian toimeenpanolla ja vaikutusohjelmilla tähdätään Kotuksen tulevaisuushankkeeseen, joka käynnistyy vaikutusohjelmien jälkeen keskittyen vaikutusohjelmien toimenpide-esitysten toimeenpanoon. Lisäksi tulevaisuushankkeessa tuetaan Kansalliskielistrategian ja Kielipoliittisen

ohjelman linjauksien toteutumista sekä maahanmuuttajien kielellistä kotoutumista kokoamalla ja levittämällä hyviä käytänteitä. Tulevaisuushankkeessa edistetään myös konsernihankkeen toimeenpanoa.

Kotus vaikuttaa yhteiskunnassa hyvin monella tasolla: verkossa, perinteisessä ja sosiaalisessa mediassa, yhteistyössä monien instituutioiden ja viranomaisten kanssa, koulutuksen avulla, lausunnoissa, julkaisuissa ja muussa viestinnässä. Asiantuntijalaitoksen toiminnan vaikuttavuus toteutuu usein epäsuorasti ja pitkällä aikavälillä. Vaikutusohjelmatyön kautta on tarkoitus myös myöhemmin tuottaa Kotuksen toiminnan vaikuttavuutta paremmin kuvaavia mittareita ja tunnuslukuja.

Tulossopimukseen liitetyt Kotuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

- Hallinnollinen kieli kehittyy selkeämmäksi. Selkeä kieli ja Kotuksen antamat kieleen liittyvät julkiset palvelut vahvistavat demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnan instituutioihin.
- Kotus luo edellytyksiä maahanmuuttajien kotimaisten kielten oppimiselle osana kotoutumista.
- Kotuksen kielitiedon digitaaliset palvelut ovat tasavertaisesti saavutettavia.

3.3.1 Hallinnollinen kieli kehittyy selkeämmäksi

Kotus edistää selkeää hallinnollista kieltä ja julkisten palvelujen kehittämistä vahvistaen demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnan instituutioihin. Tulossopimuksensa mukaisesti Kotus jatkoi vuonna 2023 Hyvän virkakielen toimintaohjelman ehdotusten toteuttamista laatimalla ja markkinoimalla olemassa olevilla resursseilla vapaasti verkosta saatavia apuneuvoja viranomaisten kielenkäytön kehittämiseksi. Jatkettiin myös vuonna 2022 alkanutta ”Selkeän julkisen kielen edistäminen” -vaikutusohjelmaa, jonka yhtenä tavoitteena oli lisätä median ja viranomaisten ymmärrystä kielen roolista yhteiskunnassa, yhteisöissä ja yksilön elämässä. Osana selkeän julkisen kielen vaikutusohjelmaa pilotoitiin suomenkielisen median kielenhuoltoverkostoa.

Kotus tarjosi Hyvän virkakielen verkko-opiskelumateriaali -kehittämishankkeessa (2019–2021) laatimaansa *Hyvän virkakielen verkkokurssipakettia* kaikille avoimena myös vuonna 2023 valtionhallinnon yhteisessä digitaalisessa oppimisympäristössä E-oppivassa. Kurssipaketti koostuu kuudesta kurssista: *Toimiva hallinto on kielestä kiinni* -kurssi havainnollistaa hyvän kielen ja toimivien tekstien merkitystä hallinnon työssä. *Uudista työtä, paranna tekstejä* -kurssilla keskitytään siihen, kuinka teksteihin liittyvä työ kannattaa organisoida. *Kirjoita sujuvasti* -kurssilla tarkastellaan yksittäisen tekstin suunnittelua, kirjoittamista ja viimeistelyä. *Hyvä virkakieli – Selkeyttä lauseita ja virkkeitä* johdattaa selkeisiin lause- ja virkerakenteisiin. *Nimet toimiviksi* -kurssilla perehdytään siihen, millainen hallinnon nimi on toimiva ja miksi nimien suunnitteluun kannattaa panostaa. Ruotsinkielisellä *Klarspråk – Skriv bättre myndighetstexter* -kurssilla opitaan, miten kirjoitetaan asiallisia, selkeitä ja ymmärrettäviä tekstejä ruotsiksi. *Hyvän virkakielen verkkokurssipaketti* esitellään Kotuksen verkkosivuilla osoitteessa https://www.kotus.fi/palvelut/kielitoimiston_koulutus_ja_konsultointi/hyvan_virkakielen_verkko_kurssipaketti). Kurssipakettia markkinoitiin toimintavuoden mittaan myös Kotuksen verkkosivujen ajankohtaispalstoilla, tilauskoulutuksissa ja muissa tilaisuuksissa.

Taulukko 2. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus, tavoite 1

	Tavoite 2023	Toteuma 2023	Toteuma 2022	Toteuma 2021
Virkakielen verkkokurssien kävijämäärä E-oppivassa (kumuloituva luku)	35 300	12 270	10 841	8 538

Kotus seuraa E-oppivaan tuottamiensa hyvän virkakielen kurssien kävijämäärää osana vaikuttavuutensa mittaristoa. Luku on kumuloituva, ja siihen sisältyvät kävijätiedot ensimmäisen kurssin julkaisusta, vuodesta 2018 alkaen. Vuosittaiset kävijämäärät ovat osoittautuneet odotettua selvästi pienemmiksi, sillä kurssipakettia ei ole toistaiseksi onnistuttu saamaan osaksi valtionhallinnon säännöllistä perehdyttämistä.

Kertomusvuonna Kotus julkaisi kurssipaketin täydennykseksi omassa verkkopalvelussaan uuden, päivitettävän kaksikielisen nimistösuunnittelun oppaan, jonka nimi on *Hyvän nimistön opas – Namnplaneringsguiden*. Opas on tarkoitettu erityisesti julkishallinnon nimien suunnitteluun osallistuville. Se on osa uudistettua, maksutonta ja kaikille avointa ohjekokonaisuutta, johon kuuluvat myös aiemmin julkaistut *Kielitoimiston ohjepankki* ja virka- ja säädöskielen ohjeet. Jatkettiin myös maksullisen virkakielen verkkoharjoituskurssin laatimista Hyvän virkakielen verkkokurssipaketin täydennykseksi.

Kotuksen koordinoiman eri hallinnonaloja yhdistävän virkakieliryhmän yhteistyö jatkui vuonna 2023 muun muassa Selkeän kielen päivän tilaisuuden järjestämisenä. Kertomusvuonna aloitettiin myös Sädöskielen ymmärtäminen -hanke osana valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa yhteistyössä Helsingin ja Varsovan yliopistojen kanssa, jatkettiin tutkimushanketta ymmärrettävien päätösten laatimisen edellytyksistä Kelan tutkimusosaston kanssa ja suunniteltiin edellisenä vuonna tehtyjen virkakielikyselyjen tulosten analysointia ja raportointia.

Osana selkeän julkisen kielen vaikutusohjelmaa pilotoitiin suomenkielisen median kielenhuoltoverkostoa tavoitteena tehostaa median kielenhuollon vaikuttavuutta ja kehittää Kotuksen yleiskielityön verkostotyypistä vaikuttamista. Median kielenkäyttö on kielenhuollon ja suomen yleiskielen kehittymisen kannalta keskeistä, sillä median kieli on tärkeä yleiskielisen kielenkäytön malli. Media myös ottaa jatkuvasti käyttöön uusia sanoja ja ilmauksia ja vaikuttaa näin kielen ilmaisu- ja elinvoimaan. Verkostoon kutsuttiin pilottivaiheessa neljän suuren suomenkielisen median kielenhuoltovastaavat. Verkosto tarjoaa heille vertaistukea, ajantasaista tietoa kielineuvonnan aiheista ja vastauksista ja mahdollisuuden vaikuttaa yleiskielen ohjeiden kehittämiseen. Kotukselle verkosto on suora kanava uusien suosituksen välittämiseksi ja palautteen saamiseksi suositusten toimivuudesta. Kotus saa verkostosta myös tietoa siitä, millaisia kielenhuoltoon liittyviä kysymyksiä toimituksissa pohditaan.

3.3.2 Edellytykset maahanmuuttajien kotimaisten kielten oppimiselle

Toimintavuonna Kotus on luonut edellytyksiä maahanmuuttajien kotoutumiselle muun muassa maahanmuuttajasanakirjahankkeella sekä lisäämällä tietoa kotoutumisen ja suomi toisena kielenä -opetuksen haasteista. Maahanmuuttajakielten sanakirjoilla Kotus tukee maahan muuttaneiden suomen kielen oppimista sekä heidän oman kielen taitonsa säilymistä ja kehittymistä. Näin Kotus vaikuttaa osaltaan uusien vähemmistöjen kotoutumiseen. Kotuksen maahanmuuttajasanakirjoista *Suomi–somal*- ja *suomi–kurmandzi-sanakirjat* ovat valmistuneet aiemmin. *Suomi–sorani-sanakirjan* ensimmäinen jakso julkaistiin aiemmasta suunnitelmasta poiketen vasta vuoden 2023 alussa, eikä vuoden 2022 lopussa. Samalla jakso oli suunniteltua hieman laajempi. Toisen jakson laadinta eteni lähes suunnitellusti.

Vuonna 2023 toisen kurdien pääkielen soranin sanakirjan, Suomi–sorani-sanakirjan ensimmäinen jakso, aakkosväli *a–k* julkaistiin verkossa (10 610 hakusana-artikkelia). Sanakirjan käsikirjoitus eteni *r*-alkuisiin sanoihin asti. Toisen kurdien pääkielen kurmandžin sanakirja Suomi–kurmandži-sanakirja (28 267 hakusana-artikkelia) valmistui jo vuonna 2020. Suomessa on yli 15 000 äidinkielenään kurdin kieliä puhuvia. Suomi–somal-sanakirja (28 332 hakusana-artikkelia) julkaistiin vuonna 2021. Somaliaa äidinkielenään puhuvia on Suomessa yli 23 000.

Kotus seuraa maahanmuuttajakielten sanakirjojensa julkaisun etenemistä osana vaikuttavuutensa mittaristoa. *Suomi-sorani-sanakirjasta* noin kolmasosa *a–k* julkaistiin vuoden 2023 alkupuolella.

Taulukko 3. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus, tavoite 2

	Tavoite 2023	Toteuma 2023	Toteuma 2022	Toteuma 2021
Maahanmuuttajakielten sanakirjojen julkaistut sana-artikkelit, yhteensä	8 000	10 610	0	2 311
Suomi–somalisanakirja	-	-		2 311
Suomi–kurmandži -sanakirja	-	-		
Suomi–sorani -sanakirja	8 000	10 610	-	

Lisäksi Kotus julkaisi toimintavuonna muun muassa suomi toisena kielenä -arviointiin ja laajemmin maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyviä artikkeleita Kielikellossa ja verkkosivuilla ja luennoimalla aiheesta koulutustilaisuuksissa. Lähinnä korkeakoulutettujen kotimaisten kielten oppimista tukevaa Kielibuusti-hanketta Kotus tuki siten, että se luovutti hankkeen käyttöön laajan suomen kielen idiomiaineiston, joka on poimittu Kielitoimiston sanakirjan esimerkeistä.

Kotus nosti myös hallitusohjelma-avauksissaan esille useita kotoutumisen, kotimaisten kielten oppimisen sekä moni- ja rinnakkaiskielisyys edistämiseen liittyviä kehittämiskohteita ja nosti nämä esille myös hallitusohjelmakuulemisessa. Uudessa hallitusohjelmassa onkin runsaasti näihin liittyviä tavoitteita.

3.3.3 Kotimaisia kieliä koskevan tiedon saavutettavuus

Kotus vahvistaa kielitiedon digitaalisten palveluiden tasavertaista saavutettavuutta ja kehittää verkkojulkaisukokonaisuuttaan kansalaisten ja yhteiskunnan monenlaiset tarpeet huomioiden. Verkossa julkaistavien jatkuvasti päivittyvien sanakirjojen ja muiden verkkopalveluiden saavutettavuuden ja käytettävyyden parantamistöitä jatkettiin toimintavuonna. Kotus on jatkuvasti lisännyt tavoitettavuuttaan verkkopalvelun avulla.

Taulukko 4. Kielitiedon digitaaliset palvelut, tavoite 3

	Tavoite 2023	Toteuma 2023	Toteuma 2022	Toteuma 2021
Käyttäjämäärä	4 500 000	8 153 006	4 158 230	5 363 157

Kotus kehitti toimintavuonna edelleen verkkojulkaisukokonaisuuttaan kansalaisten ja yhteiskunnan monenlaiset tarpeet huomioiden. Käyttäjämäärät ovat analytiikan mukaan kasvaneet merkittävästi aiemmista vuosista, kun vuonna 2023 otettiin käyttöön uusi analytiikkatyökalu. Tosin evästeettömän kävijäseurannan tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia vuoden 2022 evästeitä käyttävän analytiikkatyökalun tietoihin. Vuoden 2023 käyttäjämäärä antaa joka tapauksessa hyvän kuvan siitä, miten suosittuja Kotuksen verkkopalvelut ovat.

Laaja verkkopalveluiden yhtenäistämishanke jatkui vuonna 2023. Hankkeen tavoitteena on, että Kotus palvelee kielenkäyttäjiä ja yhteiskuntaa parhaalla mahdollisella tavalla verkossa niillä resursseilla, jotka sillä on käytettävissään. Vuoden 2023 alussa allekirjoitettiin toimitussopimus julkaisujärjestelmästä ja tarkennettiin vaatimusmäärittelyn mukaisia toiminnallisuksia ja ulkoasua sekä teknistä toteutusta. Syksyn 2023 aikana uudessa julkaisujärjestelmässä julkaistiin seuraavat kokonaisuudet: Språkbruk, Kielitoimiston ohjepankki, Hyvän virkakielen ohjeita ja kaksikielinen Hyvän nimistön opas – Namnplaneringsguiden. Kielikello julkaistaan uudessa

julkaisujärjestelmässä alkuvuodesta 2024. Keväällä 2023 julkaistiin Kotuksen uusi verkkokauppa. Vuoden aikana valmisteltiin uutiskirjetuotantoa, joka otettiin käyttöön loppuvuodesta 2023 sekä suomeksi että ruotsiksi.

Taulukko 5. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus, tavoite 3: Verkkopalveluiden käyttäjämäärät (Seuranta-analytiikan vuoksi eri vuosien tiedot eivät ole vertailukelpoisia)

	Käyttäjät 2023	Istunnot 2023	Sivulatauksia 2023	Käyttäjät 2022	Käyttäjämäärän muutos
Kielitoimiston ohjepankki	1 577 595	1 927 509	2 111 654	1 121 833	455 762
kotus.fi sprakinstitutet.fi	1 141 664	1 553 711	2 144 991	818 824	322 840
Kielikello	1 517 981	1 743 256	1 899 734	870 676	647 305
Språkbruk	604 274	646 181	707 031	423 272	181 002
Kielitoimiston sanakirja	1 547 425	1 799 901	2 019 899	496 111	1 051 314
Kaino-palvelin (muut julkaisut ja sanakirjat)*	1 749 426	2 653 158	3 477 963	416 024	1 333 402
Nimiarkisto	14 641	139 924	163 462	11 490	3 151
Kaikki yhteensä	8 153 006	10 463 640	12 524 734	4 158 230	3 994 776

* Suomen etymologinen sanakirja julkaistiin Kaino-palvelimella 31.10.2022. Edellisen vuoden kertomuksessa Suomi–ruotsi-suursanakirjan luvut oli esitetty erikseen, nyt ne ovat osana Kaino-palvelimen lukuja. Luvuissa merkittävää on Kainon käyttäjämäärien selkeä nousu. Käyttäjämäärät ovat kasvaneet kaikissa Kotuksen sanakirjoissa.

Kotuksen käytetyimpiä sisältöjä ovat pääverkkosivuston lisäksi Kielitoimiston ohjepankki, kielenhuollon tiedotuslehdet Kielikello ja Språkbruk, Kielitoimiston sanakirja ja Suomi–ruotsi-suursanakirja. Myös muilla jatkuvasti päivittyvillä ja karttuvilla sanakirjoilla on tasaisen suuret käyttäjäryhmänsä. Kielelliseen kulttuuriperintöön yhteyttä luovat Suomen murteiden sanakirja ja Vanhan kirjasuomen sanakirja sekä Nimiarkisto ovat verkkoversioina tulleet tutuiksi yhä uusille yleisöille.

Kaikilla kielenhuollon julkaisuillaan ja sanakirjoillaan Kotus tukee tutkimusta sekä opetusta eri koulutusasteilla, tarjoaa medialle kiinnostavia teemoja kielestä sekä täyttää kansalaisten tiedontarpeita. Aktiivisella viestinnällään Kotus on onnistunut innostamaan monenlaisia käyttäjäryhmiä julkaisujensa äärelle. Ajankohtaistietoa kielestä jaetaan myös sosiaaliseen mediaan, jossa käyttäjät jakavat julkaisuja edelleen.

Verkkopalveluiden ulkopuolella Kotuksen vaikuttavuustyötä ovat neuvonta, lausunnot, koulutus, sidosryhmä- ja mediayhteistyö sekä osallistuminen kansalliseen ja kansainväliseen asiantuntijayhteistyöhön.

3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Kotuksella ei ole siirto- eikä sijoitusmenoja.

4. Toiminnallinen tehokkuus

Kotuksen toiminnan keskeisiä tavoitteita on tarjota kielitietoa laajasti monenlaisille kohderyhmille: sekä kieliammatillisille että suurelle yleisölle. Verkossa julkaistaan sanakirjoja, kielenhuollon ja kielenkäytön ohjeistoja sekä yleistä kielitietoa. Kotus tarjoaa verkossa myös digitoituja kieliaineistoja kansalaisten ja tutkijoiden käyttöön. Julkaisujen lisäksi Kotus tarkastelee asiantuntijoidensa monipuolisen työn tuloksellisuutta erilaisten asiantuntijatehtävien ja tarjotun kielenkäytön koulutuksen ja kielineuvonnan seurannalla.

Toiminnallista tuloksellisuutta seurataan opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tulossopimuksessa sovitulla indikaattoreilla. Työajan kohdentaminen indikaattoreille on tehty Kieku-järjestelmässä.

4.1 Toiminnan tuottavuus

Seuraavissa taulukoissa esitetään ministeriön kanssa sovituin indikaattorein eri tulosalueiden toteumat ja tavoitteet vuonna 2023, niiden vertailu sekä kahden aikaisemman vuoden toteumat. Lisäksi vuotta 2023 verrataan vuoteen 2022.

Kotus saavutti tuottavuustavoitteet vuonna 2023 hyvin. Lisäksi vuonna 2023 edistettiin koko Kotuksen voimin ministeriön erillisrahoittamaa verkkopalveluiden yhtenäistämishanketta ja osallistuttiin ministeriön ja muiden hallinnonalan virastojen kanssa Sivistyshallinto 2030 -uudistushankkeeseen.

Taulukko 6. Julkaisut

Julkaisut	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	3 224	3 179	3 217	4 500	-1 283	38
Henkilötyövuodet	15,95	14,80	14,80			0
Julkaisut kpl/htv	202	215	217	182	35	2

Kotuksen vuosittaiseen julkaisuluetteloon

https://www.kotus.fi/julkaisut/julkaisuluettelot/julkaisuluettelot_vuosittain/julkaisut_2023

kootuista asiantuntijatyön tuloksista julkaisujen tuloksellisuuslaskennassa ovat mukana muut paitsi hallinnolliset toimitteet sekä sanakirjat ja niiden päivitykset. Sanakirjatyötä seurataan omana kokonaisuutenaan (ks. seurantakohde sanakirjat).

Julkaisujen tuloksellisuutta seurataan laskutavalla, joka ottaa huomioon digitaalisessa ympäristössä käytettävät monenlaiset julkaisut ja antaa julkaisujen kappalemäärälle painokertoimen julkaisun laajuuden mukaan. Laskentatapa tuottaa siis erilaiset kertoimet esimerkiksi laajalle tai suppealle tietokantajulkaisulle, asiantuntija-artikkelille ja yksittäiselle verkkosivuston ohje- tai ajankohtais-tekstille. Julkaisuille asetetusta korkeahkosta tavoitearvosta jäätiin selvästi, mutta julkaisuja koskeva tuottavuustavoite saavutettiin ja tuottavuus oli jopa parempi kuin edellisvuonna. Tähän olivat syynä muun muassa henkilöstövaje sekä verkkojulkaisujen yhtenäistämishankkeen vaatima työpanos.

Kotus tuottaa monenlaista kielitietoa kansalaisten ja julkishallinnon tarpeisiin. Valtaosa julkaisuista on verkossa tarjottavia yleistajuisia asiantuntijatekstejä ja -katsauksia. Niiden lisäksi Kotus tuottaa ja päivittää kielenkäytön ja nimitysten ohjeita ja opiskelumateriaaleja ja julkaisee erityyppisiä tekstejä kielestä ajankohtaiskolumneista tutkimusartikkeleihin. Toimintavuonna asiantuntijoiden kirjoituksia kielestä ja toimitteita julkaistiin Kotuksen verkkosivujen palstoilla, Kotuksen kielenhuollon verkkolehdistä sekä monissa Kotuksen ulkopuolisissa julkaisuissa, ja niitä jaettiin myös sosiaalisen median kautta. Keskuksen omien asiantuntijoiden lisäksi Kotuksen verkkojulkaisuja oli tuottamassa joukko ulkopuolisia asiantuntijoita.

Taulukko 7. Esitelmät ja asiantuntijatehtävät

Esitelmät ja asiantuntijatehtävät	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	396	486	421	500	-79	-65
Henkilötyövuodet	9,67	10,28	13,31			3,03
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl/htv	41	47	32	29	3	-15

Asiantuntijatehtäviin luetaan muun muassa erilaiset asiantuntijalausunnat ja -selvitykset, esiintymiset mediassa sekä osallistuminen kotimaisten ja kansainvälisten työryhmien ja lautakuntien työhön. Kotus välittää kielitietoa ja tutkimustuloksia eri yhteyksissä, niin tieteellisissä konferensseissa kuin laajalle kuulijakunnalle tarkoitetuissa seminaareissa ja tapaamisissa. Suhteet mediaan ovat aktiiviset, ja Kotuksen asiantuntemusta käytetään ahkerasti eri mediakanavissa. Esitelmien ja asiantuntijatehtävien yhteismäärä pieneni edelliseen vuoteen verrattuna ja jäi kolme vuotta sitten nostetusta tavoitteesta noin 15 prosenttia, vaikka henkilötyövuosia käytettiin tämän indikaattorin mittaamiin tehtäviin edellisvuotista enemmän ja vaikka esitelmien ja asiantuntijatehtävien määrä henkilötyövuotta kohden edelleen ylitti asetetun tavoitteen. Asiantuntijatehtävissä painottuivat aiempaa enemmän lausunnot ja muut runsaasti valmistelu-aikaa vaativat tehtävät, kun taas nopeasti vastattavien aineistokysymysten määrä väheni alle puoleen aiemmasta.

Taulukko 8. Kielenkäytön opetus

Kielenkäytön opetus	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Kielenkäytön opetus, tuntia	797	1 457	682	850	-168	-775
Henkilötyövuodet	6,36	3,59	2,91			-0,68
Kielenkäytön opetus, tuntia/htv	125	406	234	190	44	-172

Kielenkäytön opetuksen kokonaistuntimäärä jäi tavoitteesta lähes 20 prosenttia, sillä opetukseen ei pystytty suuntaamaan kysynnän mukaista henkilötyövuosimäärää, vaan tähän indikaattoriin käytetty henkilötyövuosimäärä pieneni edelleen. Henkilötyövuotta kohden opetusta annettiin kuitenkin selvästi tavoiteltua enemmän, vaikka E-oppivassa tarjottavan kaikille avoimen Hyvän virkakielen verkkokurssipaketin ja Kotuksen maksullisten verkkokurssien myönteinen vaikutus indikaattorilukemaan jäi ennakoitua ja myös edellisvuotista pienemmäksi.

Taulukko 9. Kielineuvonta

Kielineuvonta	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	7 070	9 509	5 430	6 500	-1 070	-4 079
Henkilötyövuodet	3,38	3,01	2,52			-0,49
Kielineuvonta, vastauksia, kpl/htv	2 092	3 159	2 155	2 167	-12	-1 004

Kielineuvontavastausten kokonaismäärä jäi tavoitteesta noin 15 prosenttia ja pieneni selvästi edellisvuodesta, vaikka henkilötyövuotta kohden vastauksia annettiin lähes tavoiteltu määrä. Vastausten vähenemistä selittää ennen muuta se, että lukuun sisältyvä maksullisena palveluna tarkistettujen paikannimien määrä (963 kpl) palautui tavanomaiselle tasolle edellisvuoden poikkeuksellisen suuresta määrästä (4 078 kpl) ja muodosti enää 18 prosenttia indikaattoriin laskettavien vastausten kokonaismäärästä (vrt. 2022: 43 %). Neuvontaan käytettiin myös aiempaa vähemmän työaika. Lähes neljäsosa kaikista vastauksista annettiin ruotsin kielen neuvonnassa (1 298 kpl, 24 %), mutta ruotsin kielen vastausten määrä pieneni edellisestä vuodesta noin 37 prosenttia muun muassa siksi, että mediakielenhuoltajan työajasta suuri osa kului toimittajia tulevaisuudessa palvelevan kielentarkistustyökalun kehittämiseen. Suomen kielen vastausten kokonaismäärä ilman tarkistettuja paikannimiä pieneni edellisvuoteen verrattuna vain 6 prosenttia ja oli 3 169 kpl, ja tähän määrään sisältyvä sanakirjatoimitusten antama henkilökohtainen neuvonta (599 vastausta) jopa kasvoi noin 7 prosenttia edellisestä vuodesta. Niin suomen kuin ruotsin kielen vastausten määrä on vähenemisestä huolimatta edelleen suuri ja osoittaa tarvetta henkilökohtaiselle palvelulle, joka tukee ja täydentää Kielitoimiston ohjepankkia, sanakirjoja ja muita verkossa julkaistuja aineistoja.

Taulukko 10. Sanakirjat

Sanakirjat	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Sana-artikkeleita, kpl	18 746	67 748	20 936	19 280	1 656	-46 812
Henkilötyövuodet	35,81	37,15	35,01			-2,14
Sana-artikkeleita, kpl/htv	523	1 824	598	433	165	-1 226

Sanakirjojen vuosittavoite julkaistujen sana-artikkelien osalta ylittyi. Koska seurantakohteena ovat julkaistut sana-artikkelit, niiden määrä voi vaihdella suurestikin vuosittain esimerkiksi sen mukaan, millaisena kokonaisuutena artikkelit julkaistaan. Kotus tuottaa verkkoon sähköisiä sanakirjoja, jotka ovat vapaasti kaikkien käytössä. Verkossa ovat kokonaan luettavissa *Kielitoimiston sanakirja*, *Karjalan kielen sanakirja*, *Suomen etymologinen sanakirja*, *Finlands-svensk ordbok*, *Suomi–ruotsi-suursanakirja*, *Viro–suomi-sanakirja*, *Suomi–kurmandži-sanakirja* ja *Suomi–somalisanakirja*. Alueellista vaihtelua ja kielen historiaa kuvaavista murre- ja vanhan kirjakielen sanakirjoista on verkossa käytettävissä merkittävä osa. Osittain julkaistuihin sanakirjoihin lisätään vuosittain sanakirja-artikkeleita. Myös nykykielen sanakirjojen *Kielitoimiston sanakirjan*, *Suomi–ruotsi-suursanakirjan* sekä *Viro–suomi-sanakirjan* sana-artikkeleita kartutetaan vuosittain. *Suomi–sorani-sanakirjasta* julkaistiin ensimmäinen jakso, runsaat 10 600 sana-artikkelia.

4.2 Toiminnan taloudellisuus

Tuotosten ja kustannusten vuosittainen vaihtelu on odotuksenmukaista. Vuodet eivät ole tuotoksiltaan samanlaisia, vaikka toiminnan painopisteet eivät merkittävästi muuttuisi, koska työntekijöiden työaika kohdentuu eri vuosina hieman eri kohteisiin. Lisäksi vuosittaiseen vaihteluun vaikuttaa se, että joitakin tuotoksia valmistellaan usean vuoden ajan.

Vuonna 2023 työaika priorisoitiin ydintehtävien lisäksi edelleen myös verkkopalveluiden yhtenäistämishankkeeseen. Julkaisutoiminnassa, kielineuvonnassa ja sanakirjoissa taloudellisuustavoitteet toteutuivat, vaikka julkaisuissa ja kielineuvonnassa suoritemäärissä jäätiin tavoitteista. Kielenkäytön opetuksessa sekä esitelmissä ja asiantuntijatehtävissä taloudellisuus tavoitetta ei saavutettu, kun tuotettujen suoritteiden määrä jäi alle tavoitteen ja kustannukset lisääntyivät edellisestä vuodesta.

Toiminnan taloudellisuutta seurataan opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tulossopimuksessa sovitulla indikaattoreilla. Seuraavassa taulukossa esitetään ministeriön kanssa sovituin indikaattorein eri tulosalueiden toteumat ja tavoitteet vuonna 2023, niiden vertailu sekä kahden aikaisemman vuoden toteumat. Lisäksi vuotta 2023 verrataan vuoteen 2022.

Taulukko 11. Toiminnan taloudellisuus indikaattoreittain

Julkaisut	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	3 224	3 179	3 217	4 500	-1 283	38
Kustannukset	1 113 502	1 038 261	1 167 774			129 513
Euroa/kpl	345	327	363	403	-40	36
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	396	486	421	500	-79	-65
Kustannukset	688 710	723 914	1 051 015			327 101
Euroa/kpl	1 739	1 490	2 496	2 180	316	1 006
Kielenkäytön opetus	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Kielenkäytön opetus, tuntia	797	1 457	682	850	-168	-775
Kustannukset	388 740	126 772	151 332			24 560
Kielenkäytön opetus, euroa/tunti	488	87	222	165	57	135

Kielineuvonta	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	7 070	9 509	5 430	6 500	-1 070	-4 079
Kustannukset	200 139	163 462	152 667			-10 795
Kielineuvonta, vastauksia, euroa/kpl	28	17	28	26	2	11
Sanakirjat	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023	Toteuman ja tavoitteen ero 2023	Vertailu vuoteen 2022
Sana-artikkeleita, kpl	18 746	67 748	20 936	19 280	1 656	-46 812
Kustannukset	2 276 878	2 389 559	2 483 674			94 115
Sana-artikkeleita, euroa/kpl	121	35	119	153	-34	84

4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Maksullisen toiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat

Kotimaisten kielten keskuksen maksullinen toiminta perustuu Opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen Kotimaisten kielten keskuksen suoritteiden maksuista. Maksullinen toiminta mukaan luettuna kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuus toteutui varsin hyvin.

Taulukko 12. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet

	2023	Tavoite 2023	2022	2021
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	146 443	170 000	155 520	127 655
Maksullisen toiminnan muut tuotot	0	0	0	0
Tuotot yhteensä	146 443	170 000	155 520	127 655
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0
Henkilöstökustannukset	82 057	100 000	101 278	69 664
Vuokrat	161	0	65	0
Palvelujen ostot	158	20 000	10 639	1 831
Muut erilliskustannukset	0	0	0	668
Erilliskustannukset yhteensä	82 377	120 000	111 982	72 163

Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	8 679	15 000	11 748	7 031
Poistot	0	0	0	0
Korot	0	0	0	0
Muut yhteiskustannukset	21 489	35 000	20 317	13 441
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	30 168	50 000	32 065	20 472
Kokonaiskustannukset yhteensä	112 545	170 000	144 047	92 635
KUSTANNUSVASTAAVUUS	33 898	0	11 473	35 020
(tuotot – kustannukset)				
	130 %	100 %	108 %	138 %

Taulukko 13. Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma

Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet

		Tavoite		
TUOTOT	2 023	2023	2 022	2021
Kilpailullisen toiminnan tuotot				
Kilpailullisen toiminnan myyntituotot	85 976	170 000	68 875	127 655
Kilpailullisen toiminnan muut tuotot	0	0	0	0
Tuotot yhteensä	85 976	170 000	68 875	127 655
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		0	0	0
Henkilöstökustannukset	48 176	100 000	44 853	69 664
Vuokrat	95	0	29	0
Palvelujen ostot	93	20 000	4 712	1 831
Muut erilliskustannukset	0	0	0	668
Erilliskustannukset yhteensä	48 363	120 000	49 594	72 163
Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	5 095	15 000	5 203	7 031
Poistot	0	0	0	0
Korot	0	0	0	0
Muut yhteiskustannukset	12 616	35 000	8 998	13 441
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	17 711	50 000	14 201	20 472
Kokonaiskustannukset yhteensä	66 074	170 000	63 795	92 635
TULOS	19 902	0	5 080	35 020
(tuotot – kustannukset)				
	130 %	100 %	108 %	138 %

4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei kertomusvuodelta laadittu, koska yhteisrahoitteisen toiminnan tulot jäivät alle miljoonan euron opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikössä.

Kotuksessa yhteisrahoitteista toimintaa oli vuonna 2023 sanakirjatyössä, kun Vanhan kirjasuomen sanakirjaa toimitettiin merkittävältä osin Koneen Säätiön rahoituksella. Svenska folkskolans vänner ja Svenska kulturfonden -säätiöiden rahoituksella koululaisille suunnattua Skrivsäker-hanketta pystyttiin jatkamaan puolella vuodella.

Koneen Säätiön rahoittamina työskentelevien Vanhan kirjasuomen sanakirjan (VKS) toimittajien työpanos on mukana Kotimaisten kielten keskuksen vuonna 2023 julkaistujen sanakirja-artikkelien lukumäärässä, josta VKS:n osuus on 1 646 sanakirja-artikkelia. Niiden kirjoitusprosessissa mukana on ollut sekä säätiörahoituksella että Kotuksen rahoituksella työskenteleviä henkilöitä. Lisäksi VKS:n toimitus (niin säätiörahoitteiset kuin Kotuksen kustantamat toimituksen jäsenet) on edistänyt sanakirjan käsikirjoitusta ja tehnyt sanakirjatyölle olennaista aineistojen kehittämistyötä sekä tuottanut erilaisia julkaisuja, mm. Elävät päät -blogia, sisältöä Kotuksen verkkosivuille, Instagramiin jne. ja vastannut kieli- ja sanakirjaa koskeviin kysymyksiin ja esiintynyt mediassa. Koneen Säätiön rahoituksen osuus VKS:n toimituksessa on merkityksellinen sanakirjatyön etenemiselle.

5. Tuotokset ja laadunhallinta

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukko 14. Kotuksen indikaattorit 2023

	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2023
Julkaisut, painotettu kappalemäärä	3 224	3 179	3 217	4 500
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät, kpl	396	486	421	500
Kielenkäytön opetus, tuntia	797	1 457	682	850
Kielineuvonta, vastauksia, kpl	7 070	9 509	5 430	6 500
Sana-artikkeleita, kpl	18 746	67 748	20 936	19 280
Asiakaspalautte (asteikko 1–4)	4	4	4	3
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen				
Henkilötyövuodet, htv	71,2	68,9	67,0	71
Työtyytyväisyys	3,6	3,4	3,5	3,4
Sairauspäivät, lkm/htv	7,6	6,3	6,7	<8

5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Kotuksen palvelutasoa kuvaava indikaattori on ollut tulossopimuksen mukaisesti käytössä vuodesta 2017, ja sitä seurataan verkkopalvelussa toteutettavan asiakaskyselyn avulla.

Kotus teettää vuosittain asiakaskyselyn, jolla selvitetään kielenkäyttäjien näkemyksiä Kotuksen toiminnasta, palveluista ja aineistoista. Loppuvuodesta 2023 verkkosivuilla toteutetun asiakaskyselyn kokonaistulos oli 3,6 asteikolla 1–4 (muunnettuna asteikolle 1–5 tulos on 4,4). Peräti 95 prosenttia vastaajista on toimintaan erittäin tai melko tyytyväisiä. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 1 218 asiakasta, joista ruotsinkielisiä vastaajia oli 180.

Vastaajat pitävät Kotuksen toimintaa kokonaisuudessaan ensiarvoisen tärkeänä. Käyttäjät antavat kiitosta myös Kotuksen tietyistä palveluista, kuten Kielikellosta, Kielitoimiston ohjepankista ja sanakirjoista, ja Kotuksen toivotaan saavan entistä enemmän tilaa julkisessa keskustelussa. Kiitosta saavat sekä Kotuksen verkkopalvelut että henkilökohtaiset palvelut. Verkkopalveluiden sisällöt ja käytettävyys saivat myös runsaasti kehittämissuhteita. Kotuksen toivotaan olevan entistä enemmän ajan hermolla, minkä lisäksi vastauksissa korostui muun muassa murteisiin ja vähemmistökieliin liittyvän työn tärkeys.

Kotuksen ja sen työhön liittyvien aihepiirien näkyvyyttä mediassa tarkasteltiin mediaseuranta-palvelun avulla. Kotus saa palstatilaa niin valtakunnallisissa kuin alueellisissa tiedotusvälineissäkin. Lisäksi mediassa käsitellään Kotuksen keskeisiä toimintoja, esimerkiksi sanakirjatyötä.

Kotuksen palvelujen laatua seurataan myös jatkuvasti esimerkiksi neuvonta- ja koulutuspalveluiden yhteydessä sekä sanakirjanteon ja kielenhuollon sekä niihin liittyvän tutkimuksen eri työvaiheissa. Sanakirjatyössä laadunvarmistuksen keskeinen tekijä on toimitusten sisäinen työnjako ja vastuut. Kielenhuoltotyössä on kehitetty työryhmiin perustuvaa yhteistyötä ja kerätty asiakaspalautetta järjestetyistä kursseista. Tutkimuksessa laadunvarmistuksena toimivat tieteelliseen julkaisemiseen liittyvät vertaisarviointikäytännöt.

6. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

6.1 Henkilöstömäärä ja -rakenne

Kotuksen henkilöstön määrä jatkoi laskuaan edellisen vuosien tapaan. Toimintavuoden henkilötyövuosimäärä 67 oli hieman pienempi kuin edellisinä vuosina. Määräaikaisissa työsuhteissa oli projektityöntekijöitä ja korkeakouluharjoittelijoita. Henkilöstön keski-ikä oli korkeahko, 52,2 vuotta, kun se valtiolla keskimäärin on 45,5 vuotta, ja yli 55-vuotiaita oli 52,2 prosenttia henkilöstöstä.

Taulukko 15. Henkilöstömäärä ja -rakenne

Henkilöstömäärä ja -rakenne	2021	2022	2023	Vuosi muutos %
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	69	69	67	-2,9
naiset	53	55	55	0,0
miehet	16	14	12	-14,3
Henkilötyövuosimäärä	71,2	68,9	67	-2,8
Keski-ikä (v.)	51,6	51,2	52,2	1,9
naiset	51,3	51,2	52,2	1,9
miehet	52,5	51,1	52,2	2,1
Henkilöstömäärät ikäluokittain				
15-24			1	0,0
25-34	5	7	4	-42,9
35-44	16	16	16	0,0
45-54	12	12	11	-8,3
55-64	34	34	33	-2,9
65-	2	0	2	0,0
Koulutustasoindeksi	7,0	7,1	6,9	-1,7
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden %-osuus	94,2	97,1	94,0	-3,2
Tutkijakoulutuksen suorittaneiden %-osuus	29,0	26,1	26,9	3,0
Vakinaisia	54	52	51	-1,9
naiset	43	43	43	0,0
miehet	11	9	8	-11,1
Määräaikaisia	15	17	16	-5,9
naiset	10	12	12	0,0
miehet	5	5	4	-20,0
Kokoaikaisia	65	64	62	-3,1
naiset	49	51	51	0,0
miehet	16	13	11	-15,4
Osa-aikaisia	4	5	5	0,0
naiset	4	4	4	0,0
miehet	0	1	1	0,0
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta	79,2	77,9	79,3	1,8

Henkilöstökulut	2021	2022	2023	Vuosi muutos %
Kokonaistyövoimakustannukset	4 108 559,9	4 202 229,2	4 208 300,0	0,1
Tehdyn työajan palkkojen %- osuus palkkasummasta	76,4	74,2	75,5	1,7
Välilliset työvoimakustannukset, €/vuosi	1 477 733,2	1 622 589,4	1 573 315,0	-3,0
Välillisten työvoimakust. %-osuus tehdyn työajan palkoista	56,2	62,9	59,7	-5,1

Vuonna 2022 laadittiin Kotuksen uusi henkilöstösuunnitelma. Taustalla olivat Kotuksen vähentyneet resurssit, jolloin vapautuneita vakansseja ei ole pystytty kuin harvoin täyttämään. Henkilöstösuunnitelman tarkoituksena on tukea Kotuksen ydintehtävien hoitoa eli turvata välttämättömät lain, työjärjestyksen, strategian ja tulossopimuksen edellyttämät perustehtävät ja -toiminnot. Henkilöstösuunnitelman toteutusta jatkettiin myös vuonna 2023, ja henkilötyövuodet vähenivät edelleen edellisestä vuodesta. Kotuksen henkilöstömenot lisääntyivät vain 1,1 prosenttia edellisestä vuodesta, vaikka valtiolla vuonna 2023 toteutettiin merkittävät palkankorotukset. Tämä on heijastunut myös taloudelliseen tulokseen, sillä asiantuntijaviraston henkilöstömenot Kotuksessa ovat 76,5 prosenttia toiminnan kokonaiskuluista.

6.2 Henkilöstön osaaminen ja koulutus

Kotuslaisten koulutustaso on korkea, koulutustasoindeksi 6,9 (asteikko 1–8), joka on selvästi valtionsektorin keskiarvoa (5,5) korkeampi. Tämä kuvaa hyvin Kotusta asiantuntijaorganisaationa, missä osaaminen on keskeisessä roolissa ydintehtävien suorittamisessa. Korkeakoulututkinnon suorittaneita on 94,0 prosenttia ja tutkijakoulutuksen (tohtori tai lisensiaatti) suorittaneita 26,9 prosenttia koko henkilöstöstä, kun se valtiolla on keskimäärin 4,3 prosenttia.

Henkilöstön osaamista ja sen kehittämistä tuetaan erilaisilla koulutuksilla ja valmennuksilla. Koko henkilöstölle järjestettiin kaksi yhteistä tutkijoiden pitämää koulutustilaisuutta, joissa teemoina olivat vaikuttavuus sekä tekoäly ja kielimallit. Toimintavuonna henkilöstöllä oli myös mahdollisuus osallistua halutessaan kielikoulutukseen. Vuonna 2023 koulutukseen käytettiin 1,9 työpäivää/htv (valtiolla keskimäärin 0,7 työpäivää/htv). Koulutus-kustannukset 608,1 euroa/htv olivat kuitenkin alle valtion keskiarvon 1 162,4 euroa/htv.

Taulukko 16. Henkilöstön koulutus ja kehittäminen

Henkilöstön koulutus ja kehittäminen	2021	2022	2023	Vuosi muutos %
Koulutuspanostus, työpäivää/henkilötyövuosi	1,8	3,0	1,9	-35,4
Koulutus ja kehittäminen, euroa/htv	502,6	968,6	608,1	-37,2

6.3 Toiminnan merkittävimmät muutokset

Kotus pyrki toimintavuonna uudistamaan toimintaansa ja toimintatapojaan sekä arvioimaan niiden vaikutuksia toiminnan tuloksellisuuteen. Osana selkeän julkisen kielen vaikutusohjelmaa

pilotoitiin suomenkielisen median kielenhuoltoverkostoa tavoitteena tehostaa median kielenhuollon vaikuttavuutta ja kehittää Kotuksen yleiskielityön verkostotyyppistä vaikuttamista. Verkostoon kutsuttiin pilottivaiheessa neljän suuren suomenkielisen median kielenhuoltovastaavat, joille verkosto tarjoaa vertaistukea, ajantasaista tietoa ja mahdollisuuden vaikuttaa. Kotukselle verkosto on suora kanava suositusten välittämiseksi sekä tiedon ja palautteen saamiseksi. Verkoston kautta Kotuksella on mahdollisuus edistää tehokkaasti selkeää julkisen kielen käyttöä isoissa medioissa.

Osana verkkojulkaisemisen yhtenäistämishanketta koottiin tärkeimmät kielenhuollon ohjeet (Kielitoimiston ohjepankki, virka- ja säädöskielen ohjeet sekä uutena kaksikielinen Hyvän nimistön opas – Namnplaneringsguiden) yhdeksi kokonaisuudeksi. Näin kielenkäyttäjät löytävät tarvitsemansa tiedon aiempaa sujuvammin yhdestä paikasta. Ohjekokonaisuuden osasta toiseen siirtyminen on vaivatonta, ja kokonaisuus on myös entistä saavutettavampi

Toimintavuonna laadittiin päivitetty, Kielitoimiston sanakirjan vuoden 2022 aineistoon pohjautuva versio Nykysuomen sanalistasta, jossa uutena listan tietueissa on maininta sanaluokasta. Uudistus vastaa toiveeseen esittää tulevaisuudessa sanakirjan sanaluokkamerkinät käyttäjille.

Yhteistyössä Svenska litteratursällskapetin ja Projekt Fredrika -hankkeen kanssa Suomen ruotsalaismurteiden sanakirjan aineistoa saatettiin Wikidatan käyttöön. Tulevaisuudessa tätä aineistoa pystytään hyödyntämään kieliteknologian ja generatiivisen tekoälyn kehitystyössä.

Ruotsinkielisten kielenhuoltokurssien tarjontaa uudistettiin siten, että ne vastaavat paremmin kysyntään ja asiakastarpeeseen. Tilauskurssien lisäksi järjestettiin myös avoimia kursseja. Näin kursseja pystyttiin tarjoamaan uusille asiakasryhmille ja laajentamaan asiakaskuntaa maantieteellisesti.

Uutena sisäisenä toimintatapana otettiin käyttöön normitusrekisteri. Kyseessä on Kotuksen sisäinen tietokanta, johon kirjataan Kotuksessa ja suomen kielen lautakunnassa tehdyt suomen yleiskielen normitusta koskevat päätökset perusteluineen. Tavoitteena on parantaa tiedonkulkua ja -hallintaa suomen kielen huoltajien (kielenhuolto-osasto) ja nykykielen sanakirjatoimituksen (sanakirjaosasto) välillä.

6.4 Työhyvinvointi

Työtyytyväisyysindeksi nousi vuonna 2023 edellisen vuoden tasolta ja oli 3,5 (ed. vuosi 3,4). Kotuksessa kiinnitettiin huomiota erityisesti psykososiaalisen kuormituksen vähentämiseen. Näitä asioita käsiteltiin koko työyhteisön tilaisuuksissa sekä kunkin työyksikön sisäisissä kokouksissa.

Työtyytyväisyyskyselyn (VMBaro) tulokset ja kehittämiskohteet ovat pysyneet hyvin samansuuntaisina kuin edellisvuosina. Vahvuuksia ovat muun muassa osaaminen, oppiminen ja uudistuminen sekä työ- ja toimintaympäristö -osiot, joissa parhaimmat arviot saivat oikeudenmukainen kohtelu työtovereiden taholta, työn ja osaamisen arvostaminen sekä yhdenvertaisuuden toteutuminen. Lisäksi hyvät arviot saivat myös työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen, tasa-arvon toteutuminen sekä työn sisältö ja vaikutusmahdollisuudet. Heikoimpia pisteitä saaneita osa-alueita olivat palkkaukseen liittyvät kysymykset. Kehittämiskohteiksi nousivat myös esihenkilötyöhön ja johtamiseen liittyvät kysymykset, etenkin töiden

organisointiin ja päätöksiin liittyvissä asioissa. Avovastauksissa oli useita mainintoja resurssipulaan ja työtaakkaan liittyen.

Sairauspoissaolopäivien määrä henkilötyövuotta kohden (6,7) nousi hiukan edelliseen vuoteen verrattuna, mutta on edelleen alle valtion keskitason (7,9). Työterveyshuollon kustannukset kasvoivat 60,9 prosenttia ja olivat 749,4 euroa/htv, kun ne valtiolla olivat keskimäärin 576,2 euroa/htv.

Kotuksessa työhyvinvointiasioita hoitaa johdon ja esihenkilöiden lisäksi laajennettu työsuojelutoimikunta, joka koostuu varsinaisesta työsuojeluhenkilöstöstä päällikköineen ja (vara)valtuutetuineen sekä kahdesta työhyvinvoinnin seurantaan keskittyvästä lisäjäsenestä, joista toinen edustaa henkilöstöä ja toinen työnantajaa.

Taulukko 17. Henkilöstön työhyvinvointi

Työhyvinvointi	2021	2022	2023	Vuosimuutos %
Työtyytyväisyys (VM-Baro)	3,6	3,4	3,5	2,9
Lähtövaihtuvuus, %	2,8	2,9	5,9	100,0
Tulovaihtuvuus, %	2,8	1,4	1,4	0,0
Työkyvyttömyyseläkkeelle, % henkilöstöstä	0,0	0,0	1,4	0,0
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	7,6	6,3	6,7	7,6
Työterveyshuolto, €/htv	557,4	465,6	749,4	60,9
Työtyytyväisyyden edistäminen, €/htv	528,1	747,6	842,8	12,7
Työkunnan edistäminen, €/htv	382,4	871,3	665,7	-23,6

7. Tilinpäätösanalyysi

7.1 Rahoituksen rakenne

Kotuksen toiminta perustuu talousarviorahoitukseen ja maksullisesta toiminnasta saataviin tuloihin. Lisäksi Kotuksella oli käytettävissään opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää erillisrahoitusta 475 000 euroa vuoden 2023 aikana ja palkkatuettuun työhön osoitettua määrärahaa 35 821 euroa.

Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 146 400 euroa, mikä oli 9 100 euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Myynti paikallishallinnolle lisääntyi 32 574 euroa, kun taas valtion sisäinen myynti väheni 26 178 euroa. Tuotoissa kotitalouksilta oli laskua 2 373 euroa ja elinkeinoelämltä 4 074 euroa.

7.2 Talousarvion toteutuminen

Kotukselle myönnettiin talousarviossa määrärahaa vuonna 2023 kaikkiaan 5 135 821 euroa, joka on 104 821 euroa edellisvuotta enemmän. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää

erillisrahoitusta käytettiin kertomusvuonna 475 000 euroa, joka sisälsi viisi kehittämishanketta: maahanmuuttajasanakirjat 100 000 euroa, Suomen ruotsalaismurteiden ja Suomen murteiden sankirjatyö 41 500 euroa, verkkojulkaisemisen yhtenäistäminen 150 000 euroa, suomen kielen nauhoitearkiston digitointihanke 73 500 euroa sekä kielipoliittisen ohjelman toimeenpanoon Kotuksessa 60 000 euroa. Lisäksi tätä erillisrahoitusta käytettiin Kotuksen ICT-palveluiden ostoon Valtorilta.

Vuodelta 2023 siirtyi 814 900 euroa vuodelle 2024, joka on 95 078 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2022 siirtomääräraha oli 719 822 euroa ja vuonna 2021 siirtyi 573 031 euroa.

7.3 Tuotto- ja kululaskelma

Kotuksen toiminnan kokonaistuotot vuonna 2023 olivat 401 842 euroa (vuonna 2022: 441 932 euroa), johon sisältyvät maksullisen toiminnan tuotot, vuokratuotot ja yhteistoiminnan tuotot. Muutos edelliseen vuoteen verrattuna on 40 089 euroa vähemmän, ja tuotot vähenivät kaikissa tuottolajeissa.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kustannukset olivat kertomusvuonna 11 941 euroa ja olivat lähes samalla tasolla kuin edellisenä vuonna.

Henkilöstökulut olivat kertomusvuonna 4 137 825 euroa ja edellisenä vuonna 4 093 577 euroa. Henkilöstökulut nousivat vain 44 248 euroa (1,1 prosenttia) vuodesta 2022, vaikka valtiolla toteutettiin merkittävät palkankorotukset vuonna 2023. Tätä selittää henkilömäärän väheneminen. Henkilöstön määrä oli 67,0 ja laskua edelliseen vuoteen oli 2 henkilöä (2022: 69; 2021: 69; 2020: 71; 2019: 74 henkilöä). Henkilöstökulut ovat 76,5 prosenttia toiminnan kokonaiskuluista, joten niillä on merkittävä vaikutus talouden toteutumiseen. Kotuksessa on viime vuosina kurinalaisesti noudatettu vuonna 2022 hyväksyttyä henkilöstösuunnitelmaa toimintakulujen kasvun hillitsemiseksi.

Vuokratkustannukset olivat kertomusvuonna 563 789 euroa (2022: 530 087 euroa). Kotuksen aineistoja siirrettiin säilytettäväksi Kansallisarkiston Siltavuoren toimipisteeseen. Toimitiloihin ei muutoin kohdistunut muutoksia kertomusvuoden aikana.

Palvelujen ostot nousivat 42 505 eurolla verrattuna edelliseen vuoteen. Merkittävimmät euromääräiset muutokset olivat verkkojulkaisuhankkeen tietotekniikan asiantuntija- ja ylläpitopalveluissa ja aineiston siirtokustannuksissa. Suurin yksittäinen vähennys palveluiden ostossa oli asiantuntijapalveluiden ostoissa, joka väheni 31 354 eurolla verrattuna vuoteen 2022.

Kaikkiaan Kotuksen toiminnan kokonaiskulut nousivat 144 666 euroa kertomusvuonna verrattuna edellisvuoteen, kun vastaavasti vuonna 2022 ne nousivat 223 256 euroa edellisvuoteen verrattuna.

7.4 Tase

Kotimaisten kielten keskus kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikköön, ja Kotuksen tase sisältyy ministeriön tilinpäätökseen.

8. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Kotimaisten kielten keskuksen (Kotuksen) toiminta pohjautuu keskukselta annettuun lakiin ja asetukseen. Toimintaa säätelevät Laki Kotimaisten kielten keskukselta (1403/2011) ja Valtioneuvoston asetus Kotimaisten kielten keskukselta (1566/2011).

Sisäinen toimintaympäristö ja toimintarakenteet

Työjärjestyksen mukaan Kotuksen johtaja vastaa laitoksen sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Toiminnan organisointi ja sisäiset toimintatavat ovat perustuneet strategiaan, toiminta- ja taloussuunnitelmaan, osastojen, yksiköiden ja projektien suunnitelmiin sekä henkilöstön tehtäväkuvauksiin ja vuosittaisiin kehityskeskusteluihin. Toiminnan suunnittelussa on otettu huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön tilinpäätöskannanotto. Sisäisen valvonnan vastuista on määrätty sekä työjärjestyksessä että taloussäännössä.

Johtaja, osastonjohtajat ja yksikönpäälliköt vastasivat sisäisestä valvonnasta mm. menoseurannan osalta. Lisäksi he vastasivat osaltaan matkasuunnitelmien ja laskujen käsittelystä sekä poissaolojen ja työajan seurannasta. Käytössä olevat sähköiset järjestelmät, kuten Kieku, vähentävät valvontariskejä ja parhaimmillaan järjeistävät työtä.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuotanto hallinnon palvelukeskuksessa on vakiintunut samoin kuin toimialariippumattomien ICT-palvelujen tuottaminen Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin palveluina.

Tavoitteiden asettaminen

Kotus on pyrkinyt asettamaan hankkeidensa, projektiensa ja toimintojensa tavoitteet realistisesti ja tiedossa olevia muutoksia arvioiden sekä siten suunnannut toimintaansa lain antamissa puitteissa. Tulostulokantorien perusteella näyttää siltä, että tavoitteiden asettamisessa vuositasolla on onnistuttu.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta

Kotuksen keskeiset riskialueet ovat talouteen, henkilöstöön ja tietoturvaan liittyviä. Riskienhallintaa arvioidaan säännöllisesti osana johtamista.

Talousriski on toteutunut, sillä taloudelliset toimintamahdollisuudet ovat heikentyneet tuntuvasti viimeisten 12 vuoden aikana. Tämän takia henkilöstöä on vähennetty ja tehtäviä karsittu.

Erityisesti resurssivähennykset ovat vaikuttaneet tulevaisuuteen varautumiseen, sillä tulevaisuusinvestointeja (esimerkiksi kieliteknologian hyödyntämiseen) ei ole ollut mahdollista tehdä. Kieliaineistojen digitointiin ja asiakkaiden saavutettaviksi verkoitise ei ole ollut riittävästi taloudellisia mahdollisuuksia, joten toimintavuonna voitiin edistää vain Suomen kielen nauhoitearkiston digitointia opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän erillisrahoituksen turvin. Myös osa paperiarkistoista on taloudellisista syistä jouduttu sijoittamaan niin, että ne eivät ole tutkijoiden tai muiden asiakkaiden saavutettavissa.

Henkilöstösuunnitelmassa on linjattu, että vuosina 2022–2024 pyrittäisiin rekrytoimaan kolmen lähtevän työntekijän tilalle yksi uusi työntekijä tavoitteena turvata välttämättömät perustehtävät ja -toiminnot. Kukin työtehtävä harkitaan kuitenkin erikseen ottaen huomioon Kotuksen senhetkinen määrärahatilanne sekä mahdolliset ministeriöstä tai muualta tulevat

valtionhallinnon linjaukset ja velvoitteet sekä Sivistyshallinto 2030 -hankkeen tavoitteet.

Toimenpiteet talouteen liittyvien riskien osalta ovat tiukka talouskuri, siirtomäärärahojen hyödyntäminen ja tehtävien karsiminen. Lisäksi pyritään hyödyntämään ulkopuolista rahoitusta tekemällä yhteistyötä eri säätiöiden kanssa erityisesti sanakirjatyössä. Selvitetään myös maksullisen palvelutoiminnan kasvattamisen mahdollisuuksia ja siihen liittyviä kokeiluja.

Henkilöstöriskejä ovat henkilöstön riittävyys ydintoimintoihin, osaamisen keskittyminen avainhenkilöille, osaamisen siirtyminen eläköityviltä sekä henkilöstön resilienssi ja hyvinvointi muutoksissa. Kotuksen pitkään jatkunut heikko taloustilanne on johtanut henkilöstön voimavarojen vähenemiseen ja avainhenkilöiden kuormittumiseen. Pyrimme yhä enemmän tiimityöhön sekä osaamisen jakamiseen.

Sijaishenkilöjärjestelmällä turvaamme sen, että kenenkään lyhyempi tai pidempi poissaolo ei aiheuta kohtuutonta haittaa asioiden hoidolle. Samalla varmistetaan, että työntekijät ja esihenkilöt voivat rauhoittaa loma-aikansa työasioista huolehtimiselta.

Toimenpiteenä henkilöstöön liittyvien riskien osalta on, että välttämättömät vapautuvat paikat täytetään suunnitellusti henkilöstösuunnitelman linjausten mukaan ja sijaisjärjestelyistä huolehditaan. Työterveyshuollon kanssa on keskusteltu eri vaihtoehdoista muutoshallinnan tueksi henkilöstölle.

Kotuksen tietoturva- ja tietosuojapolitiikka-asiakirjassa on määritelty tietoturvallisuuden tavoitteet, vastuulliset henkilöt ja toteutuskeinot samoin kuin käytännön vastuut. Tietojärjestelmien käytösäännöt, sähköpostin käsittelysäännöt ja tietoturvapoikkeamien käsittelyohje koskevat kaikkia Kotuksen tietojärjestelmiä käyttäviä. Tietoturvapoikkeamista raportoidaan kirjallisesti.

Kotuksen asettaman viraston tiedonhallintaryhmän tehtävänä on tietoturvallisuuden kehittäminen ja hyvän tiedonhallintatavan edistäminen.

Valvonta

Toiminnan seuranta- ja valvontavastuut on määritelty työjärjestyksessä, vuotuisessa toimintasuunnitelmassa sekä tarkemmin osasto- ja yksikkökohtaisissa suunnitelmissa ja projektisuunnitelmissa. Havaitut poikkeamat käsitellään viivytyksettä ja korjaavat toimenpiteet suoritetaan ripeästi. Sekä toimintaprosessien että tukiprosessien kuvauksia pyritään koko ajan tarkentamaan. Taloushallinto tuottaa järjestelmällisesti tietoa toiminnan kustannuksista ja talouden tilasta johdon ja hankkeiden vastuuhenkilöiden tarpeisiin. Työaika kohdennetaan ottaen huomioon valitut toiminnan seurannan indikaattorit.

Tiedonkulku ja informaation käytettävyys

Kotus on aktiivisesti seurannut toimintaympäristönsä muutoksia. Kotuksen edustajat osallistuvat yhteistyöhön tai heillä on välittömät yhteydet tehtäväalueen kannalta keskeisille foorumeille niin yliopistoissa kuin valtionhallinnossakin sekä keskeisiin muihin sidosryhmiin. Yhteyksiä voi pitää pääosin riittävinä.

Sisäinen tiedonkulku tapahtuu pääosin intranetissä, Teamsissä ja sähköpostitse, koko henkilöstön yhteisissä kokouksissa, osastojen ja yksiköiden kokouksissa sekä eri alueiden ryhmäpalavereissa. Kaikilla kotuslaisilla on useita kanavia saada asiansa esille ja yhteiseen

käsittelyyn. Sisäisen tiedonkulun varmistamiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi johtaja on lähettänyt henkilöstölle toimintavuonna kirjeen ajankohtaisista asioista lähes joka kuukausi.

Ulkoiset arvioinnit

Ulkoisia arviointeja ei ollut.

Väärinkäytökset

Toimintavuoden aikana ei havaittu väärinkäytöksiä.

Kehittämistarpeet

Kotus tunnistaa sisäisessä toiminnassaan seuraavat kehittämistarpeet:

- tiedonhallinnan kokonaisuuden ja toimintojen sekä arkistoinnin kehittäminen
- ydintehtäviin keskittyminen henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseksi
- tulevaisuuden asiakaspalveluprosessien kehittäminen

Tässä esitetyt kehittämiskohteet ovat pitkäaikaisia ja jatkuvia. Tiedonohjaussuunnitelmaa on päivitetty ja jatkuvuussuunnittelussa on päästy alkuun. Kotuksen arkistointia ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista kehittää enempää erillisenä (esim. sähköistää) ennen uutta viristorakennetta. Työtehtävien priorisointia on tehty tehostetusti, mutta tulevaisuudessa on jatkettava ydintehtäviin keskittymistä ja jopa lopetettava tiettyjä toimintoja, mikäli taloustilanteeseen ei saada parannusta.

Vahvistuslausuma

Edellä olevaan perustuen todetaan, että sisäisen valvonnan menettelyt ovat turvanneet viraston talouden ja toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden sekä viraston hallinnassa olevat varat ja omaisuuden. Menettelyt antavat viraston johtamisen ja tulosohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta vuonna 2023.

9. Arviointien tulokset

Arviointeja ei ollut vuonna 2023.

10. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Väärinkäytöksiä ei ollut.

Tilinpäätös

1. Talousarvion toteumalaskelma vuodelta 2023

Taulukko 18. Talousarvion toteumalaskelma 2023

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 (TA + LTA)	Käyttö vuonna 2023	Siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2023	Vertailu talousarvio - tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
							Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2023	Käyttö vuonna 2023 (pl peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.40.03 Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot	3 868 937,74	4 625 000,00	3 810 099,53	814 900,47	3 810 099,53	814 900,47	719 822,47	5 344 822,47	3 810 099,53	814 900,47
29.40.53.02 Tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen	429 347,81	475 000,00	475 000,00	0,00	475 000,00	0,00				
		26 444,43	25 549,64	0,00	25 549,64	894,79				
		9 376,92	9 059,81	0,00	9 059,81	317,11				
Yhteensä	4 298 285,55	5 135 821,35	4 319 708,98	814 900,47	4 319 708,98	816 112,37				

2. Tuotto- ja kululaskelma

Taulukko 19. Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2023-31.12.2023		1.1.2022-31.12.2022	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	-146 442,71		-155 520,29	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	-487,50		-1 275,00	
Muut toiminnan tuotot	-254 912,28	-401 842,49	-285 136,86	-441 932,15
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	11 556,65		10 941,58	
Henkilöstökulut	4 137 825,73		4 093 577,52	
Vuokrat	563 789,19		530 087,78	
Palvelujen ostot	652 932,59		610 427,81	
Muut kulut	42 575,53	5 408 679,69	18 978,67	5 264 013,36
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				
Rahoituskulut	5,00	5,00	0,00	0,00
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Muut vahingonkorvaukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Satunnaiset tuotot, sisäiset	0,00	0,00	0,00	0,00
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonnisäverot	-648,69		-243,91	
<i>Suoritettut arvonnisäverot</i>	201 895,76	201 247,07	203 296,43	203 052,52
TUOTTO- JA KULULASKELMA	5 208 089,27		5 025 133,73	
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Muut siirtosaamiset	-505,00		-1 363,08	
Muut lyhytaikaiset saamiset	0,00	-505,00	1 203,15	-159,93
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	0,00	0,00	0,00	0,00
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS	-505,00		-159,93	
VASTAAVAA	-505,00		-159,93	
Ostovelat	11 513,53		5 086,19	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	0,00		0,00	
Edelleen tilittävät erät	0,00		0,00	
Siirtovelat	4 532,30		15 894,56	
Muut lyhytaikaiset velat	0,00		0,00	
LYHYTAIKAINEN	16 045,83		20 980,75	
VIERAS PÄÄOMA	16 045,83		20 980,75	
VASTATTAVAA	16 045,83	16 045,83	20 980,75	20 980,75
TILIKAUDEN TUOTTO- /KULUJÄÄMÄ		5 223 630,10		5 045 954,55

3. Tase

Kotimaisten kielten keskus kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikköön ja Kotuksen tase sisältyy ministeriön tilinpäätökseen.

4. Liitetiedot

Liitteet 1–11. Ei ole ilmoitettavaa.

Liite 12. Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset (esim. vuokria, atk-käyttöpalveluja ja muita toimintamenoista maksettavia hankintoja koskevat sopimukset, diaarinumerot mainittava)	Talousarvio-menot v. 2023, euroa	Määrärahatarve v. 2024, euroa	Määrärahatarve v. 2025, euroa	Määrärahatarve v. 2026, euroa	Määrärahatarve myöhemmin, euroa	Määrärahatarve yhteensä, euroa
Senaatti-kiinteistöt, vuokrasopimus Virastotalo Hakaniemenranta 6, diaarinro 1/06/22, muutosliite 13/06/23	637 769,88	654 735,12	0,00	-0,00	- 0,00	654 735,12

5. Allekirjoitukset

Olemme tänään hyväksyneet Kotimaisten kielten keskuksen tilinpäätöksen.

Helsingissä 28.2.2024

LEENA NISSILÄ

Leena Nissilä
johtaja
Kotimaisten kielten keskus

ANNIKKI NIIRANEN

Annikki Niiranen
hallintopäällikkö
Kotimaisten kielten keskus